

FYSISK OG SOSIOKULTURELL STEDSANALYSE FOR ROMSÅS

Tykk Fokus Tykk.

ROMSÅS VIL

Del 1.	1.1. Innhold
--------	--------------

INNHold:

Del 1.	Innledning
1.1.	<i>Innhold</i>
1.2.	<i>Forord</i>
1.3.	<i>Sammendrag</i>
Del 2.	Bakgrunn
Del 3.	Metode
3.1.	<i>Demografi</i>
3.2.	<i>Metodisk tilnærming</i>
3.3.	<i>Visuell kartlegging - metode</i>
Del 4.	Analyse
4.1.	<i>Fysisk stedsanalyse</i>
4.2.	<i>Sosiokulturell stedsanalyse</i>
Del 5.	Innspill til handlingsplan
5.1.	<i>Innspill til utvikling av møtesteder</i>
5.2.	<i>Innspill til utviklingsprogram for Romsås senter</i>
5.3.	<i>Innspill til utvikling av lokal kunnskap og ledelseskapasitet</i>
Del 6.	Kildeliste

Del 1.	1.2. Forord
--------	-------------

FORORD:

Bydel Grorud ved prosjektgruppen for utviklingsarbeidet på Romsås engasjerte i september 2007 Gate Design AS med samarbeidende konsulenter til å gjennomføre en fysisk og sosiokulturell stedsanalyse av Romsås. Stedsanalysen leveres oppdrags-giver januar 2008 og skal være et grunnlagsdokument for arbeidet med å utforme en handlingsplan.

Tre sentrale verdier ble lagt til grunn for arbeidet. Disse er:

- Trygge Romsås
- Aktive Romsås
- Ryddige Romsås

Med utgangspunkt i disse verdiene ønsket bydel Grorud økt kunnskap om Romsås sin egenart og identitet samt en analyse av styrker, særpreg og muligheter for fremtidig utvikling.

Følgende tre delstrategier for analysen ble gitt av oppdragsgiver.

1. Utvikling av gode møtesteder og sentra/næringsarealer
2. Utvikling av bo- og oppvekstmiljøer
3. Utvikling av lokal kunnskap og ledelseskapasitet for gjennomføring av 1 & 2

Gate Design AS sin prosjektgruppe har bestått av:

Frøydís Skaug-Andersen: *Designer/partner - Gate Design*

Celine Blom: *Antropolog*

Elin Liavik: *Landskapsarkitekt - IN`BY*

Trygve Fjæstad Andersen: *Designer/partner - Gate Design*

Ola Bettum: *Professor/landskapsarkitekt - IN`BY*

Erlend B. Haffner: *Arkitekt - Fantastic Norway*

Thor S. Greni: *Prosjektleder/partner - Gate Design*

SAMMENDRAG OG HOVEDKONKLUSJONER:

1.3. Sammendrag og hovedkonklusjoner:

Analysearbeidet på Romsås er gjennomført med bruk av ulike tilnærminger. Kartlegging av fysiske og visuelle forhold bygger på gjengse, arkitektfaglige vurderinger. De sosiokulturelle forholdene er analysert gjennom flere tilnærminger, men hovedsakelig basert på kvalitative, antropologiske metoder. Det er tatt i bruk flere teknikker: deltakende observasjon, strukturerte intervjuer, dybdeintervjuer og styrt gruppearbeid. Det har vært arbeidet spesielt med å etablere kontakt med barn og ungdom gjennom et eget skoleprosjekt. Samlet har prosjektgruppen vært i kontakt med om lag 700 informanter, i overkant av 10 % av alle som bor på Romsås. Dette omfattende feltarbeidet har gitt et "nedenfra-perspektiv" på Romsås som utfyller den kunnskapen om området som kommer til uttrykk gjennom statistiske data og gjennom offentlig forvaltningserfaring.

Fellesskap og privatisering

Romsås ble bygget ut i skyggen av den økende kritikken mot planlegging og bygging av drabantbyene i Oslo som preget bolig- og byplandebatten omkring 1970. Derfor ble den nye bydelen anlagt med et meget høyt ambisjonsnivå på sosial service og kollektive løsninger. Romsås ble bygget som en mønsterdrabantby. Forfatteren Bjørn Bjørnsen kaller den "selve dronningen i OBOS-familien" i sin OBOS' historie. Den sterke satsingen på sosial service og fellesskap viste seg vellykket. Romsås er i dag antakelig det drabantbyområdet i Oslo som har beholdt mest av fellesskapsånden fra 70-årene. Borettslagene arrangerer fortsatt den store fotballturneringen Romsås Cup som samler hele bydelen. Stoltheten blant beboerne over å være romsåsing er fortsatt levende. Bebyggelsesformen og de tette boligtnene gir god sosial kontroll i områdene rundt bebyggelsen.

Med denne forhistorien var det et stort nederlag for romsåsingene at den selvstendige bydelen Romsås ble nedlagt i 2003 og bydelsadministrasjonen for bydel Grorud samlet på Ammerud. Nå er Romsås ikke lengre en bydel, men et boligområde med 2600 leiligheter i skogkanten på Grorud. Et annet opplevd tilbakeslag har vært nedleggelsen av politiposten på Romsås i 2003. Det er generelt en følelse av at det offentlige tar stadig mindre ansvar og trekker seg tilbake, i tråd med den generelle samfunnsutviklingen mot sterkere vekt på private løsninger. Dette har endret samfunnsopplevelsen sterkt gjennom de 40 årene som har gått siden de viktigste beslutningene om Romsåsbyen ble tatt

og utbyggingen startet. På Romsås har dette særlig kommet til uttrykk gjennom den sterke satsingen på fornyelse av borettslagene de siste 10 årene, parallelt med nedbyggingen av de offentlige tjenestene og tilbudene i senteret. Fornyelsen av borettslagene pågår for fullt, i løpet av 2008 vil 5 av de 6 borettslagene være ferdig rehabiliterte, med en samlet kostnad på over 1 ma kroner. Dette finansieres med låneopptak som nedbetales gjennom husleiene. Oslo kommune har i det samme tiåret stått for totalrehabilitering av 3 skoler, senteret, sykehjem og omsorgsboliger på Romsås, men samlet utgjør dette bare en brøkdel av beboernes investeringer i borettslagene.

Det flerkulturelle Romsås

Romsås er en drabantby dominert av en boligtype, med blokkleiligheter i borettslag. Likevel er befolkningen sammensatt – og den blir stadig mer flerkulturell. Det selges årlig ca 250 leiligheter på Romsås, det innebærer årlig ut og innflytting av minst 500 av områdets beboere. Denne undersøkelsen viser at det kan være formålstjenlig å underdele befolkningen i 4 grupper:

Romsåsentusiastene flyttet stort sett inn på Romsås da bydelen stod ferdig først på 70-tallet. Mange av disse nærmer seg nå pensjonsalderen, men er fortsatt svært sentrale i borettslagenes styre og stell og de lokale organisasjonene. Entusiastene er stort sett godt fornøyd med å bo på Romsås og engasjerer seg i områdets ve og vel. De ønsker rimeligvis ikke å flytte ut fra området. Det er stadig en rekruttering av nyinnflyttede entusiaster som oppsøker Romsås' bydelskvaliteter og det er annen-generasjons entusiaster som flytter tilbake til Romsås når de er ferdige med utdannelsen og stifter familie.

Migrantene er en raskt økende del av befolkningen på Romsås. De flytter til bydelen på grunn av relativt store og rimelige leiligheter, på grunn av det barnevennlige utemiljøet og fordi Romsås har et positivt rykte for en tolerant og romslig holdning til Oslos flerkulturelle hverdag. Migrantbefolkningen skiller seg vesentlig fra Romsåsentusiastene ved at de i liten grad deltar i lokale organisasjoner, de har sine viktigste nettverk i familiene, i religiøse forsamlinger og egne etniske grupper spredd over hele Oslo. Få migranter har forutsetninger for kunnskap om de særegne trekkene ved Oslos borettslagkultur, dognadstradisjonene osv.

Nye Romsås er barn og ungdom. De samles omkring skoler, idrettslag og andre fritidsaktiviteter i nærmiljøet. I disse miljøene møtes ulike etniske grupper med stor bredde i bakgrunn og kultur. Mange har sterk Romsåspatriotisme og utgjør et viktig potensial både for vellykket integrering av en flerkulturell befolkning og for en gjenoppliving av Romsås' opprinnelige selvhjelpsoptimisme.

Bolignomadene er unge voksne, ofte single, som bor en periode på Romsås. De er tiltrukket av boområdets kvaliteter med romslige, rimelige leiligheter, utsikt og kort vei til Marka. Bolignomadene har ofte høyere utdanningsnivå enn gjennomsnittet i området. De flytter som regel videre når de stifter familie og engasjerer seg lite i lokalt organisasjonsliv.

Møtesteder og aktiviteter

Den økende segmenteringen av befolkningen og nedbyggingen av tradisjonelle fellesskapsarenaer i samfunnet øker utfordringene som må takles med det flerkulturelle samfunnet. Mange av informantene i denne undersøkelsen understreker mangelen på møtesteder og aktivitetsarenaer i nærmiljøet, både for mindre grupper og på tvers av kultur og alder. Selv enkle tiltak som benker som står ute hele året er mangelvare.

På tun og borettslagsnivå påpeker mange at bare rehabiliteringen av Orremyr har gitt virkelig trivelige, åpne og oversiktlige tun med gode samlingssteder og oppholdsplasser. I flere av de andre borettslagene klages det på at de gamle bodløsningene ødelegger tunene som møteplass. Det er også ønske om en utvidelse av de to nærbutikkens aktiviteter med enkel kafédrift, som nøytrale møteplasser der du kan treffe folk du ikke kjenner fra før. Mange mener at borettslagenes felles møte- og festlokaler kan brukes mer aktivt.

Flere møtesteder for barn og ungdom enn fritidsklubben etterlyses også. Dette gjelder både idrettsorienterte aktiviteter, med ønske om kunstgressbane på Bjøråsen og flere muligheter for innendørs trening og hallidretter. Skate-rampen på Humleby er forfallen og bør erstattes av et skikkelig anlegg mer sentralt i idrettsparken eller på Bjøråsen.

Det er stor etterspørsel etter flere kulturaktiviteter for barn og ungdom som dans, musikk, teater, malekurs, PC kurs, filmklubb mv. Det er både tilgjengelige lokaler og potensielle instruktører i miljøet, men driftsressurser mangler. Det er generelt mangel på organiserte ungdomsaktiviteter på Romsås, dette fører til at ungdom over 14 år ofte søker ut av området.

Det er mange trosretninger samlet på Romsås, men bare ett gudshus, Romsås kirke. Den muslimske befolkningen som prosjektet har vært i kontakt med etterlyser en moske i nærmiljøet. Det bør vurderes om området ved kirken kan videreutvikles til et økumenisk senter, med moske og tempel i tillegg til kirken. Det er viktig at markagrensen ikke hindrer dette når markaloven nå kommer.

Skolene på Romsås er nyrehabiliterte, men strukturen er ganske annerledes enn da området var ferdigbygd. Antallet er halvert, og det nære samvirket mellom boligtunene og grendeskolene er langt på vei forsvunnet. Mange informanter etterlyser en revitalisering av skolene som naturlige, lokale møtesteder, både for barn og voksne. Det etterlyses også en sterkere satsing på skolene som områdets viktigste arena for flerkulturell integrasjon, med tilførsel av lærerressurser og andre tiltak for å styrke skolene som læringsarenaer. Skepsis til skoler og sosialt oppvekstmiljø oppgis av flere som årsak til at ressurssterke barnefamilier ønsker å flytte fra Romsås

Romsås senter er nyoppusset, men fortsatt langt fra det stolte samlingspunktet det var da Romsåsbyen stod ferdig. Senteret er nå i god teknisk stand, men ikke spesielt inviterende i forhold til omgivelser og atkomster. Du skal være godt lokalkjent for å finne veien. Mange informanter har store ambisjoner for hva senteret kan inneholde, samtlige spurte ønsker mer aktivitet her, flere butikker og serveringssteder, flere møtesteder, kulturaktiviteter og sosiale tjenester. De fleste bruker i dag nærbutikken og biblioteket. Et treningssenter var sterkt etterspurt fra alle fra 15 år til pensjonsalder. I løpet av prosessen har Nautilus åpnet et treningssenter på Romsås senter. Det etterspørres også svømmeundervisning for voksne og barna ønsker kveldsåpent bad for å kunne gå i svømmehallen med foreldrene etter at de kommer hjem fra jobben. Mange kvinner og jenter med migrasjonsbakgrunn ønsker lukket kvinnetid i svømmehallen og begrenset innsyn gjennom vinduene. Det etterspørres også babysvømming på lørdager når vannet likevel er varmt

Senteret har alltid hatt ikkekommersiell beboerservice som hovedfokus, ikke varehandel. Med den generelle utviklingen i varehandelen i Oslo, utvidelser på Grorud og Stovner og store utbygginger på Økern, i Lørenskog og Strømmen, vil aldri det lille Romsåssenteret bli et handelstyngdepunkt. Videreutviklingen av senteret må ta utgangspunkt i befolkningens etterspørsel etter møteplasser og kulturaktiviteter. Det ligger godt til rette for å etablere et flerkulturelt, utvidet bibliotekskonsept som bygger videre på satsingen på "Kunnskapsskolen" slik denne er lansert i Groruddalssatsingen. Et slikt Lærested i Romsås senter vil henvende seg til hele befolkningen, ikke bare til skoleungdom. Biblioteksdriften kan utvides med en stor samling flerkulturelle bøker, aviser, film, musikk osv. Det kan være fortellerstunder, opplesning, foredrag, internettkafe/bokkafe, små utstillinger, dans og teater, utstrakt kursvirksomhet med et bredt spekter av tema. Voksenopplæringen og lekseklubber for skolebarn kan med fordel knyttes til Lærestedet. Dette kunnskapsmiljøet vil bli et dynamisk møtested for generasjoner og kulturer.

Forvaltningen av Romsåsbyen oppfattes som uoversiktlig og til dels mangelfull, med svært mange ulike etater og instanser. På borettslagsnivået er det bedre og enklere. Vaktmestersentralen holder et høyt driftsnivå for heiser, tekniske installasjoner og uteområder, mens kommunens friarealer og gangveier og de private næringsbyggene har klart lavere standard. Det er lite kriminalitet på Romsås, likevel savner mange politiposten med det personlige kontaktnettet som tjenestemennene der hadde opparbeidet. Dette kan ikke erstattes med vektene på senteret og T banestasjonen. En reetablering av informasjons- og resepsjonstjenesten på Romsås senter kan bedre dette. En godt, synlig, bemannet resepsjon på senteret kan bli Romsås' ansikt mot verden. Den bør gjenspeile det flerkulturelle mangfoldet i området, være språkkompetent og ha tillit hos alle. Beboerne skal kunne henvende seg her om de er utrygge, eller som det rett og slett handler om å få skiftet lyspære på en gangsti eller strødd i en kneik. Frivillighetssentralen arbeider aktivt med å skape kontakt mellom beboerne og formidle praktisk hjelp. Den kan antakelig med fordel samlokaliseres med en slik resepsjon i senteret.

Kommunikasjon er en økende utfordring når befolkningen er så sammensatt og storbyens flyttemønster gjør seg gjeldende. Det er vanskelig å orientere seg i området i dag for ukjente, selv om bebyggelsesplanen er enkel og oversiktlig. For nyinnflyttede med en annen kulturell bakgrunn enn borettslagsnordmannen og begrensede norskkunnskaper er det mange ukjente forhold du skal takle. Det er et klart behov for en ny, samlet kommunikasjonsplan for å bedre orienteringsmulighetene i området og lette kontakten mellom ulike befolkningsgrupper, urbefolkning og nyinnflyttede. Både fysisk skilting, internett og lokalt kabel-TV kan enkelt utvikles til et slikt formål.

BAKGRUNN:

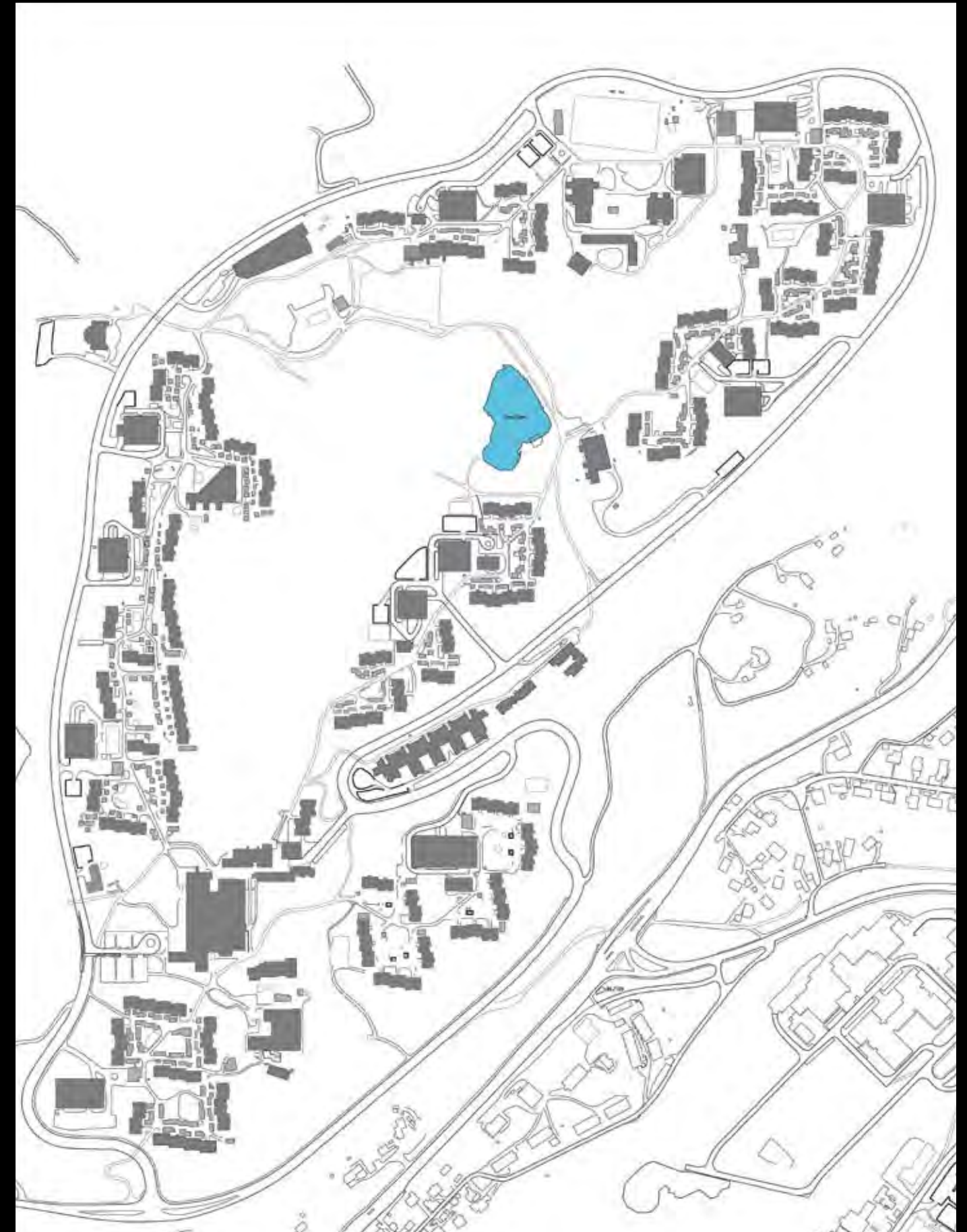

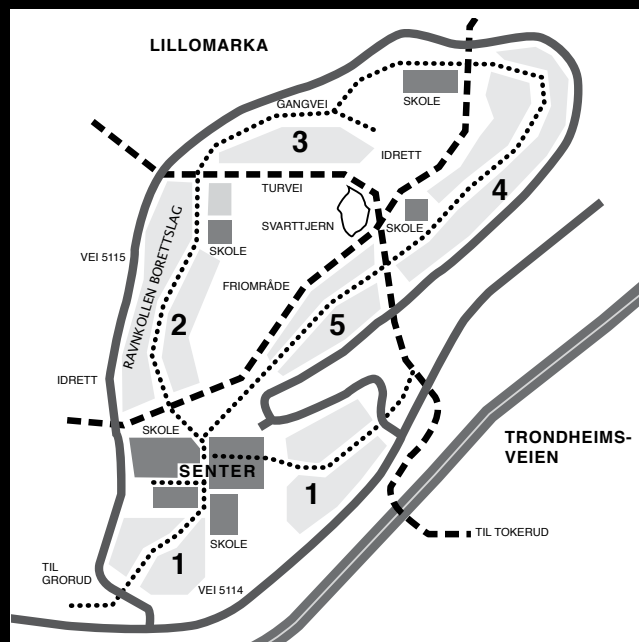
Historie

Romsås ble bygget som en *modelldrabantby*. Midt under planleggingen av utbyggingen gjennomgikk boligkooperasjonen en periode med sterkt kritikk mot den tradisjonelle byggingen av industrielle boligblokker uten sosiale kvaliteter. Norsk byggforsknings-institutt's Ammerudrapport kom i 1969 og skapte store bølger i boligplanleggings-miljøene.

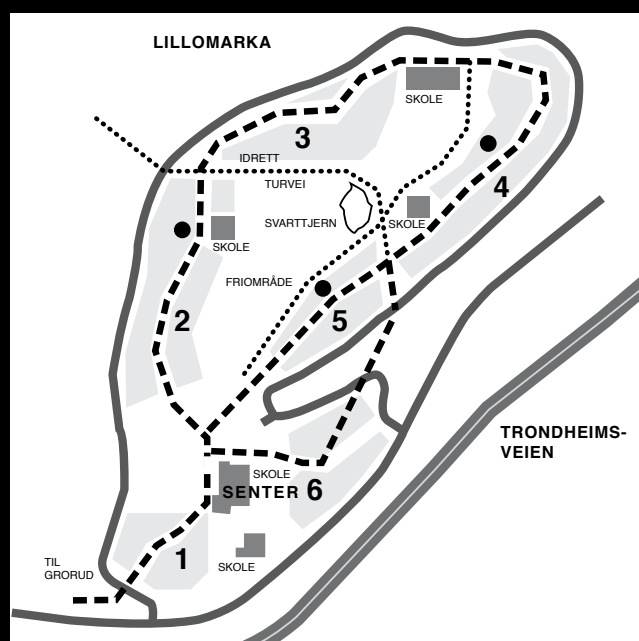
På Romsås ble det også lagt opp til et industrielt boligbyggeri, med relativt lite variasjon i leilighetsstørrelse og med en meget nøktern materialbruk i boligblokkene. Men det ble satset sterkt på utbyggingen av den sosiale infrastrukturen og på en bevisst nabolagsmodell i hele oppbyggingen av den nye bydelen. Romsåsbyen er bygget opp rundt boliggrrender, de største borettslagene er delt i flere tun. I hvert tun ble det lagt et næringsbygg som skulle gi muligheter for lokale arbeidsplasser. Skolene var desentralisert etter grendeskolemønster på barnetrinnet. Romsås senter var en storstilt satsing på ikke-kommersielt, sosialt fellesskap med bydelsresepsjon, kulturhus osv.

Bestrebelsene lyktes. Byplanen for Romsås er landets eneste fullstendig trafikkseparerte bydel, med kjøreatkomster fra en ringvei og helt bilfrie boligområder. Romsås ble et attraktivt boområde, og i 1970-årene flyttet mange ressurssterke beboere inn – også en betydelig andel intellektuelle og kunstnere. Det ble tidlig etablert sosialt aktive borettslag, med aktiviteter på borettslags- og bydelsnivå som juletreffester, St Hansfeiring, Olabilløp og borettslagscup i fotball – Romsås Cup. Flere av disse aktivitetene er fortsatt levende.

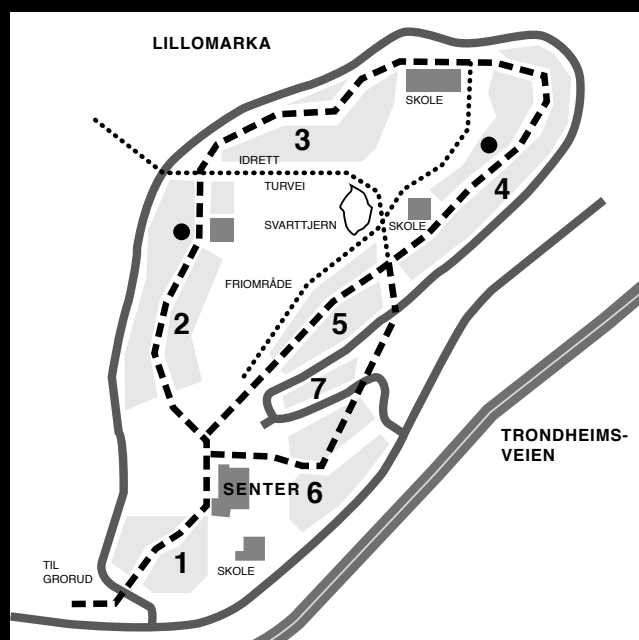

PLAN 1967

UTBYGD 1975

2008

Fornyelsen av borettslagene, som nå er i ferd med å avsluttes, har vært gjennomført lojalt mot bydelens opprinnelige ideer. Bolig-bebyggelsen er beholdt enhetlig, men med betydelig standardheving av fasadematerialene. Det ble gjort et grundig forarbeid for arkitektkonkurransen i 1996, der det ble forutsatt at den enhetlige karakteren for hele Romsåsbyen skulle opprettholdes. Vinnerprosjektet fra 4B arkitekter mfl ble sendt på en omfattende høringsrunde som ble oppsummert i et dokument som nærmest har fungert som en designmanual for gjennomføringen av fornyelsen. Dette dokumentet ble også prinsippbehandlet av Plan og bygningsetaten og har således gitt sterke føringer for valg av løsninger i de konkrete fornyelsesprosjektene. I konkurranseprosjektet inngikk også en omfattende fornyelse av boligtonenes uteområder med fjerning av utebodene og bygging av nye lagerrom i tilknytning til parkeringshusene. Dette er bare gjennomført fullt ut i Orremyr borettslag. I de andre borettslagene er heller ikke parkeringshusenes fasader fornyet med annet enn ny maling.

Den største endringen av Romsås' struktur og sammensetning gjennom de 30 årene bydelen har eksistert, har skjedd innenfor offentlig og privat service. Alle skolene er helt fornyet de siste 10 årene, og strukturen er sterkt endret. Det er nå en stor ungdomsskole: Bjøråsen og to barneskoler: Svarttjern og Tiurleiken.

Grendeskolestrukturen og de små ungdomsskolene er forlatt. Varehandelen har generelt gjennomgått en sterk strukturendring i Norge de siste tiårene. For Romsås har dette betydd betydelig uttynning av tilbudet. Det er fortsatt to nærbutikker på Ravnkollen og Svarttjern, men senteret har lite tilbud utover en Kiwibutikk. Andre deler av det offentlige tilbudet er også tynnet kraftig ut. Storsalen i senteret er stengt, T-banestasjonen var avstengt i flere år og erstattet med buss. Deichmanske bibliotek var stengt og har fortsatt begrenset åpningstid. De desentraliserte næringsbyggene var aldri noen suksess, de er nå solgt fra OBOS forretningsbygg og brukes til svært ulike formål: fra midlertidige skolelokaler til hybelbygg.

EN DAG I FAMILIEN SVARTTJERN'S LIV

Hans Svarttjern skal på jobben. På vei til T-banestasjonen går han gjennom Romsås senter.

Hans er formann i RTA (Romsås Trimaksjon). Han stikker innom resepsjonen og sjekker at møterom til kveldens styremøte er i orden.

Møtebussen fra de nordligste boligområdene stanser rett ved T-banestasjonen.

Hansmann (14) og Bente (9) på vei til skolen. Hansmann går på ungdomsskolen i sentret, og Bente på Tiurleiken barneskole.

Putte (3) og mor Inger på vei til barnehagen i Tiurleiken og jobben i frisersalongen i sentret.

Bestefar Emanuel på bedringens vei etter et lårhalsbrudd, kjører selv fra sin trygdebolig til fysisk behandling i helsesentret.

Ventetiden tilbringer han i bokkafen med en samling skipperkrøner og en kopp kaffe.

Nå blir det travelt for bestefar, han skal innom både postkontoret og trygdekontoret i resepsjonen.

— for møtet i pensjonistforeningen i ungdomsklubbens lokaler.

Svarttjern's har ikke piano i leiligheten, men Bente får leie et lite musikkrom i sentret til øvingen.

På veien hjem ser hun på oppslaget om barneteateret, som ungdomsskolens elever skal spille i samlingsalen.

Materialene kjøper de fra skolens formingsavdeling som har ekspedisjonsdisk i biblioteket.

Hansmann skal spise middag hos bestefar. De bestiller mat fra storkjøkkenet i sentret.

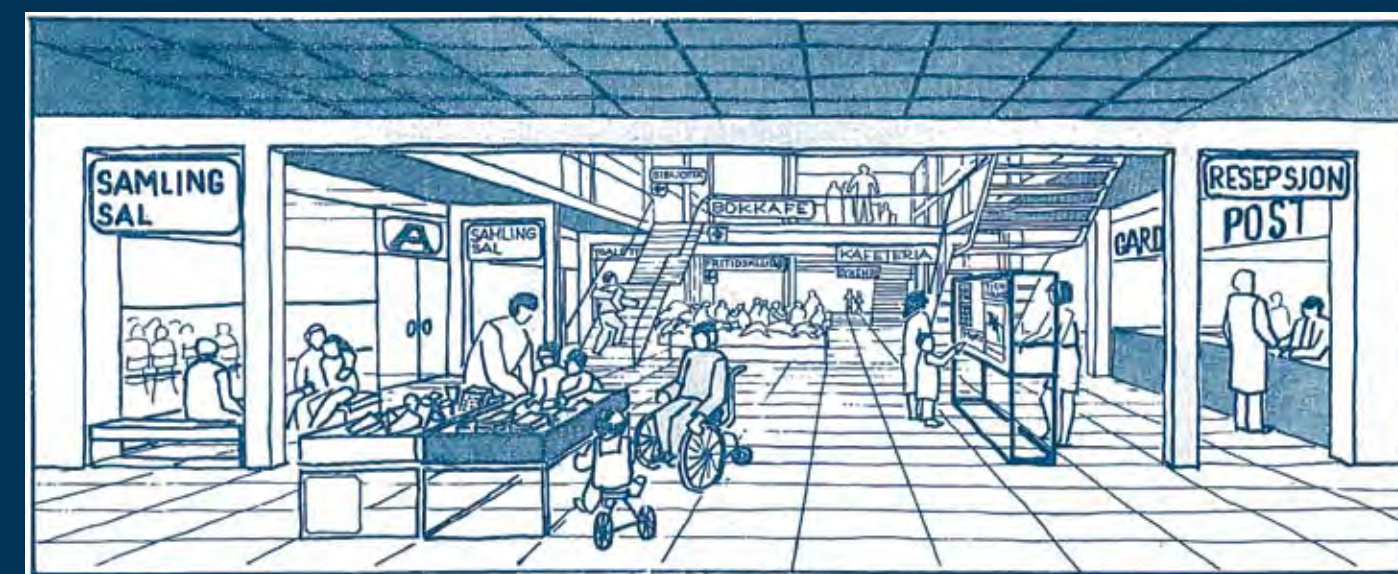

Petter vil ha Hansmann med på kino i Tiurleiken skole, men mor sier at nå får det være SLUTT

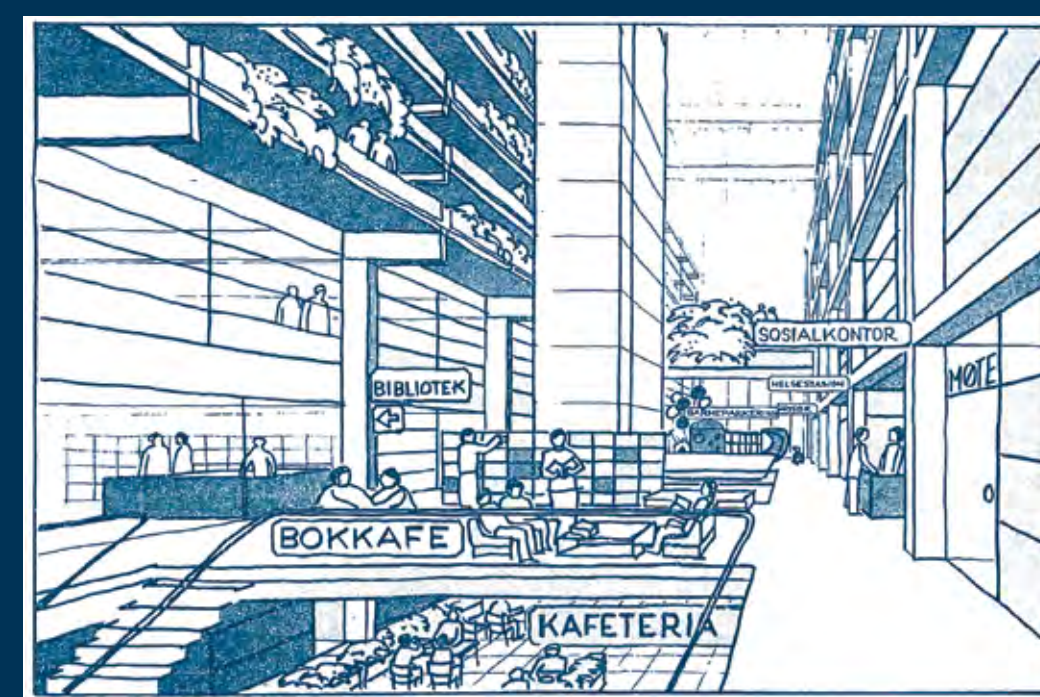

Hansmann har ennå geografieksamen igjen (etter i Afrika). Mor og far synker utmattet sammen. Heldigvis er ikke alle dager på Romsås så strevsomme.

Slik var hovedgata på senteret tenkt når man kom opp rulletrappa fra inngangen i syd.

Tegning av øvre gågate med sykehjem opp til høyre og boligene til venstre. Mellom boligene ligger glasstaket som dekker over gågaterommet.

En dag i familien Svarttjern's liv

Sekretariatet for plan og byggekomiteen for Romsås senter ga i 1970 ut Romsås-nytt, med blant annet denne tegneserien, som beskrives slik: "Tegneserien om familien Svarttjern tar sikte på å vise de muligheter som Romsås Senter kan komme til å by beboerne på Romsås. Tegneserien er kanskje en solskinnshistorie, men dette betyr ikke at planleggerne er blinde for problemer. Samplanlegging som har vært nøkkelford under planlegging av Romsås, kan imidlertid gi rom for mange muligheter, så derfor: Familien Svarttjern."

Vi får et godt tidsbilde av hvordan planleggerne tenkte på den tiden. Virkeligheten ble desverre en helt annen. (Ref. Romsås-nytt. Byarkivet). Tegneserien er her kun gjengitt i utdrag

METODE:

3.1. Demografi

I følge Oslo kommunes statistikk (2006) var befolkningen på Romsås, 6 685 personer. (Det foreligger ikke statistikk fra 2007). Av disse har 63% norsk eller annen vestlig opprinnelse. 37% har bakgrunn fra ikke vestlig land. Siden 1997 har denne gruppen økt med nesten 15% mens andel etnisk norske er redusert tilsvarende. Befolkningstilveksten er tilnærmet null (15 mennesker). I følge en NIBR-rapport om Groruddalen fra 2006 øker andelen migranter i hele bydel Grorud.

Andelen elever med minoritetsbakgrunn på Romsås skolene er henholdsvis: Tiurleiken 71%. Svarttjern 51% og Bjøråsen 60%. Det er rimelig å anta at årsaken til det høye antall elever med minoritetsbakgrunn, skyldes den demografiske endringen de siste ti årene.

Romsås har en større andel barn og ungdom i alderen 6 – 19 år (10%) enn i resten av Oslo (jfr statistikk fra bydelen). Romsås har også en høy andel eldre fra 55 og oppover, mens det har vært en nedgang i andelen beboere mellom 20 – 29.

Flyttehyppigheten på Romsås er som ellers i byen. Den lokale eiendomsmegleren opplyser at ca 10 % av leilighetene omsettes årlig, korrigert for intern flytting tilsvarer dette 7-8 % flytting.

De som flytter mest på seg er unge voksne. Eiendomsmegleren opplyser at tendensen i leilighetsomsetningen er et tilsig av barnefamilier med migrasjonsbakgrunn. De som flytter ut er etnisk norske. Det er sammenfallende med dataene i statistikken.

Utdanning og inntektsnivå.

I følge statistikk fra Oslo i 1998 var Romsås sammen med Stovner den bydelen med lavest utdanningsnivå i Oslo, og dette gjelder alle aldersgrupper. (tabell over utdanningsnivå på Romsås, SSB 1998). Romsås var videre det eneste området der det var sammenfall mellom lavt utdanningsnivå og lav inntekt i husstandene.

I en artikkel fra Samfunnspeilet/Statistisk sentralbyrå 2000 står det: "...Av bydelene med lavest utdanningsnivå var det bare Romsås som i 1998 også var å finne blant bydelene med lavest bruttoinntektsnivå. Det er flere faktorer som virker inn på bruttoinntektsnivået i bydelene....I bydeler som Stovner, Romsås, Grorud og Furuset hvor utdanningsnivået er lavest, er også andelen av befolkningen med høyere utdanning generelt og lang høyere utdanning spesielt, lav både i de yngre og i de litt eldre aldersgrupper. Også i aldersgruppene 20-39 år var det bare 3-6 prosent som hadde lang høyere utdanning. Disse bydelene har også en meget stor andel av sine eldste innbyggere i gruppen med bare grunnskoleutdanning.

Det var stort sett de samme bydelene som hadde den lavest utdannede befolkningen både i 1990 og i 1998..." (utdrag fra artikkelen: Utdanningsnivå og inntektsnivå henger ikke alltid sammen).

Det foreligger ingen egen statistikk for utdannelsesnivå for migranter bosatt på Romsås. Generelt viser Oslostatistikken at migranter har lavere utdanningsnivå og lavere inntekt enn gjennomsnittsbefolkningen.

Romsås var i 2000 den eneste av bydelene med lavest utdanningsnivå som også hadde et høyt nivå på indeksen med levekårsproblemer. Prosentmessig andel som mottok sosialstønad på Romsås (6,4) lå godt over gjennomsnittet for Oslo (4,2) i 2000. (inntekt og utdanning). I NIBR/Byggforsk rapport fra 2006, "Tiltak i tide" som omhandler muligheter for utvikling av Groruddalen, behandles hver bydel for seg. Etter bydelssammenslåingen i 2003 ble Romsås en del av Grorud bydel. I den delen av Rapporten som omhandler de enkelte bydeler, framheves Romsås som et utsatt og sårbart område med særlige behov.

Oppsummering demografi:

Den demografiske sammensetningen av befolkningen på Romsås, med sine særegenheter - høy andel barn og unge, økning i antall migranter og eldre, men nedgang blant unge voksne, lavt utdannings- og inntektsnivå er viktig når det skal taes beslutninger om videreutviklingen av Romsås. Det er rimelig å anta at også i framtiden vil Romsås ha en høy andel barnefamilier – rett og slett fordi området tiltrekker seg barnefamilier med rimelige og relativt romslige leiligheter, bilfritt område, gode utearealer. Statistikken taler for å gjøre Romsås attraktivt for unge ressurssterke voksne, dersom det er ønskelig å snu trenden med nedgang i andelen i alderen 20 – 39 år. Aldersgruppen 50 og oppover med sine behov er også en viktig gruppe - fordi den er økende og mange i denne aldersgruppen vil bli boende. Det samme gjelder for den økende gruppen med ikke vestlig bakgrunn.

3.2. Metodisk tilnærming

Vi har tatt utgangspunkt i klassisk antropologisk metode, også kjent som deltakende observasjon, for å samle inn data. Metoden er kvalitativ, og har som utgangspunkt at man både må observere og i den grad det er mulig delta i sosiale strukturer der man ønsker å studere for å skaffe gode empiriske data. Informanter sier av og til at de gjør noe, mens de gjør noe helt annet i praksis.

Eksempelvis oppgir svært mange av våre informanter at "alle på Romsås kjenner hverandre" og "alle snakker med alle", samtidig som det er flere eksempler på dårlige naboforhold hvor folk ikke kjenner hverandre. Gjennom sosial praksis kommer også normer og uskrevne regler i et samfunn til uttrykk. Fordi vi hadde relativt begrenset tid, har vi også brukt andre, mer kvantitative metodiske grep, som intervjuer, gruppearbeid og annet.

Undersøkelsens formål er å se på utvikling og dermed endringspotensiale på Romsås – innen tre ulike fokusområder. Utviklings- og endringsprosesser er erfaringsmessig lite vellykket dersom en "trer endring nedover hodene på folk". Et eksempel på dette fra Groruddalen er Sentergata på Furuset – som ble planlagt og besluttet uten å ta særlig hensyn til lokale behov. Den fungerte ikke etter planen og skapte et voldsomt lokalt engasjement for

å stoppe videre bygging. Folk motsetter seg ofte endring dersom de ikke skjønner hvorfor noe skal endres, eller de føler at de ikke har blitt hørt med tanke på hvilke endringer som er ønskelige / nødvendige. For å ivareta dette ville vi være tilstede på Romsås for beboerne der, samt skaffe oss en oversikt over Romsås som fysisk og sosialt område, slik at vi visste hva folk snakket om når de pratet om "Skumleskog", "Humbleby" "Emma" etc. Vi var nødt til å tilegne oss lokal kunnskap gjennom våre informanter. Metoden gjør det også mulig å møte et svært bredt spekter av befolkningen når man selv er aktivt deltakende i ulike lokale settinger og prosesser.

Metode i praksis

Vår metodiske tilnærming i praksis har vært variert gjennom de ulike fasene av prosjektet. Vi hadde tre måneder til datainnsamling, det er et relativt kort tidsrom. For å sikre at vi fikk kontakt med bredest mulig utvalg av befolkningen samt tjensteytere på Romsås var alle i prosjektgruppa aktive i datainnsamlingen.

Grunnet tids-aspektet hadde vi ikke anledning til å følge noen informanter systematisk over tid, men vi har intervjuet en del nøkkelinformanter flere ganger i løpet av perioden. Grunnet oppdragets tidsaspekt har vi heller ikke kunnet oppleve Romsås på alle årstider.

Vi har brukt deltakende observasjon, strukturerte intervjuer, dybdeintervjuer og styrt gruppearbeid i prosessen. Vi har tilbrakt mye tid på Romsås til ulike tider av døgnet – til fots – for å oppleve Romsås "innenifra". Vi har tatt T-banen til og fra Romsås og blitt sittende fast i heisen opp fra T-banestasjonen.... Vi har deltatt på bydelsdager, hengt rundt på senteret, snakket med folk, observert, tatt bilder, gått tur med elever på skolene, og notert. Vi har også deltatt på fremtidsverksted på Senteret, Granittrock samt på andre relevante arrangementer som har foregått.

I løpet av den perioden vi samlet inn data, sept – nov 07, intervjuet vi 250 - 300 personer både i form av strukturerte intervjuer og mer uformelle. Vi jobbet også med 60 personer på voksenopp-læringen. 301 elever fra Bjøråsen Tiurleiken og Svarttjern deltok i skoleprosjektet. 100 personer i SWOT- gruppene. I tillegg er det innsamlet mye informasjon gjennom småprat i butikken og ellers på senteret, på Humleby samt andre deler av Romsås. Vi har i alt om lag 700 informanter, noe som utgjør godt over 10% av Romsås' beboere.

Campingvogna

Beboerne ble bedt inn på nystekte vafler og kaffe i en folkelig, rød campingvogn, samtidig som de svarte på noen utvalgte spørsmål.

Denne metoden synliggjorde prosjektet lokalt og fanget opp "folk flest". Parallelt satte vi opp plakater om Vogna på senteret og i alle borettslagene. Romsåsbeboerne ble oppfordret i lokalavisen til å henvende seg til oss i Vogna for å si sin mening. De kom i flokk og følge.

De strukturerte intervjuene foregikk stort sett inne i Vogna. Vogna var et middel for nå folk; den er synlig og etter hvert ble folk godt kjent med den – og oss som satt inni. Da vi kom til Romsås første lørdagen, var vi fremmede og mange var tilbakeholdne i forhold til oss. Etter å ha blitt intervjuet av lokalavisen og etter endt turne med Vogna - som omfattet stasjonering på senteret, utenfor kirken, Humleby, og i alle borettslagene - var den siste dagen en helt annen opplevelse enn den første. Folk fra alle aldersgrupper hilste gjenkjennende og flere ville gjerne slå av en prat.

I intervju-skjemaet konsentrerte vi oss om spørsmål som fanget opp forhold som har med bo- og oppvekst og møtesteder å gjøre. Utvikling av lokal ledelseskapasitet var et viktigere tema i SWOT-gruppene. SWOT-gruppe situasjonen innbyr til mer fordypning enn et spørreskjema i en campingvogn. Barn og unge, eldre og migranter var særlig viktige målgrupper for oss, grunnet den demografiske sammensetningen i bydelen.

De eldre 50 til 80 år var svært godt representert i vogna (se avsnitt om besvarelse av skjema) – vi avvirket derfor ikke en SWOT-gruppe med eldre men de var representert i SWOT-gruppene; Profesjonelle tjenesteytere, Beboere og Voksenopplæringen. Barn og unge ble særlig fokusert på gjennom de ulike skoleprosjektene, og det ble avvirket en egen SWOT-gruppe med ungdom. Barn er også godt representert i intervjuene fra Vogna. Migranter var godt representert i Vogna, både kvinner og menn. Vi gjennomførte også gruppearbeid (med alle elever på voksenopplæringen og SWOT-grupper kun med beboere på Romsås) på voksenopplæringen i forbindelse med innsamling av grunnmaterialet.

SWOT-grupper

Et grunnleggende premiss da vi startet arbeidet, var at vi ønsket å holde fokus på det positive og styrkene på Romsås i større grad enn problemområder. Media har i flere tiår stort sett hatt negativt fokus på Romsås og vi vektla derfor mer diskusjoner rundt styrker og muligheter enn svakheter og trusler. SWOT står for Strengths, Weaknesses, Options and Threats. (*Styrke, Svakheter, Mulighet, Trussel.*) Deltakerne jobber seg igjennom ulike temaer knyttet til disse stikkordene, i denne delen av prosessen fokuserte vi mye på temaene utvikling av ledelseskapasitet og spenningsfelt i sosiale strukturer.

Ut fra tendensene i grunnlagsmaterialet (intervjuer i Vogna) definerte vi kjernespmål som vi ville gå nærmere inn i styrte gruppe-prosesser (SWOT). Det var enkelte temaer som gikk igjen hyppig og dette ble delvis styrende for vårt valg av tematikk i SWOT-gruppene. Eksempelvis har folks forhold til senteret og senterets betydning og potensiale fått mye plass i rapporten – fordi så mange på Romsås er opptatt av det. Både i SWOT-gruppene og i intervjuene fokuserte beboere og tjenesteytere på sider av Romsås som var problematiske og utfordrende – noe vi også har viet

plass i rapporten. Utvelgelsen av deltakere til SWOT-gruppene var delevis styrt, dels rekruttert gjennom Vogna. Under innsamling av grunnlagsmaterialet var vi på utkikk etter potensielle deltakere. Folk som hadde kjennskap til Romsås på forskjellige måter, folk som hadde mye på hjertet, migranter med god nok norskkunnskap til å hevde seg i gruppediskusjoner, ”mannen i gata” samt lokale ildsjeler var noe av det vi var ute etter. Da vi skulle gjennomføre ungdoms-SWOT var det en del som ikke møtte som planlagt. Vi valgte da å ta med noen kamerater av ungdommene som bodde på Grorud – De fleste av dem hadde tilknytning til Romsås gjennom idrett og nær familie som bodde der. De hadde et interessant ”utenfra perspektiv” som vi dro nytte av i prosessen. Første gang vi var på Voksenopplæringen var det elever fra hele Groruddalen, da vi hadde gruppearbeid var det kun med beboere fra Romsås.

Sammensetning avSWOT-grupper:

- Voksenopplæringen, til sammen 6 grupper (*migranter, menn og kvinner*)
- Profesjonelle tjenesteytere 3 grupper (*eks. sosiallærere, bibliotekar, eiendomsmegler, utekontakt*)
- Ungdom med tilknytning til Romsås- 2 grupper
- Voksne beboere, 1 gruppe (*voksne i alder 20-55 år*)

Skoleprosjekt

Svarttjern og Tiurleiken skole, 1-7 trinn

Verdiblokt prosjekt: For å få de yngste barna med oss på oppgaven valgte vi å lage en formingsoppgave. Skolene fikk farget papir til å klippe og lime sammen blomsterbilder av. Dette ble gjennomført som en del av undervisningen. På blomsterbildene skrev eleven det han/hun brydde seg mest om på Romsås, utfra to lister over det beste og det verste på Romsås. Barna på disse alderstrinnene valgte utelukkende å skrive det positive på bildene.

Bjøråsen ungdomskole, 8 – 10 trinn

Assosiasjon – brainstorming: 30 elever på ungdomstrinnet. Elevene jobbet individuelt. De fikk kort betenkningstid på å skrive ned en eller flere ting på lapper:

1. Det fineste dere vet om på Romsås
2. Det verste dere vet om på Romsås
3. Hva kan bli bedre på Romsås?

Fotokonkurranse:

Med digitalkamera lot vi alle som deltok på brainstormen gå ut i nærområdet rundt skolen og i skolegården for å ta bilder av det beste og det verste de visste om. Etterpå fulgte vi 2 elevgrupper med jenter fra ungdomstrinnet rundt med kamera som de tok bilder med. Vi gikk ned til Humleby, over plassen, og opp i skogen. Mens vi gikk tur, ba vi dem late som vi aldri hadde vært der før, og guide oss mens vi gikk – altså fortelle om alt vi så og hvordan de opplevde forskjellige sider av Romsås. Hvilke elever som var med på tur var tilfeldig, det var dem som hadde lyst etter brainstorm-økten. Via plakater på skolen oppfordret vi ungdom til å sende flere elektroniske bilder innen tema til oss. Vi mottok ingen bilder utover de gruppene vi fulgte med rundt. En vinner mottar et gavekort tilsvarende prisen til en mobil.

3.3. Visuell Kartlegging

Visuell kartlegging

Arbeidet med visuell kartlegging har pågått i hele analyseperioden. Tilnærming og metode har variert i de forskjellige fasene av prosjektet. De viktigste virkemidlene i arbeidet har vært bruk av foto og kart med flere befaringer i området, dialog med 4 B arkitekter som har vært ansvarlige for den fysiske rehabiliteringen av borettslagene på Romsås etter arkitektkonkurransen, og diskusjoner i SWOT-gruppene på bakgrunn av kart og foto.

A. Visuell kartlegging (VK) Del 1: Foto ”førsteintrykk”

I starten av prosjektet ble det fokusert på å fange førsteintrykket av Romsås, dvs. hvordan Romsås framstår for førstegangsbesøkende. Det ble lagt særlig vekt på ankomstsituasjoner og aktivitetsarenaer. Dette er viktig fordi førsteintrykket alltid bidrar sterkt til oppfatningen av et område og hvordan omdømme etablerer seg. Kartleggingen ble hovedsakelig gjennomført av personer i gruppen som hadde lite kjennskap til Romsås fra før for at vi skulle være mest mulig nøytrale og ikke farget av tidligere oppfatninger.

B. VK Del 2: Foto: Strukturell kartlegging

I del 2 har vår tilnærming vært mer ut fra et fagperspektiv. Vi har fokusert på detaljer i arkitektur, landskap, skilting, fargebruk, organisering osv. Dette arbeidet er gjennomført i perioden september-desember 2007. Kartleggingen er foretatt på ulike tider på døgnet, hverdag/helg, i ferie og helligdager for å få best mulig variasjon i grunnlagsmaterialet.

Motivutvalget i denne fasen er gjort på bakgrunn av egne, faglig baserte vurderinger, men tilbakemeldinger fra informanter i vogn og SWOT-grupper har vært med på å definere hvilke tema og tilnærminger som presenteres i rapporten.

Det er utarbeidet et områdekart over borettslag, skoler, barnehager, senter, infrastruktur mv som grunnlagsmaterieell for samtaler i Vogna og som diskusjonsgrunnlag i de ulike SWOT-gruppene.

C. Vurdering av rehabilitering av borettslagene

Rehabiliteringen av borettslagene på Romsås er gjennomført av 4 B arkitekter AS med OBOS prosjekt AS som prosjektledere etter at 4 B vant arkitektkonkurransen i 1996. Arkitektkonkurransematerialet er gjennomgått og hovedansvarlig arkitekt Tom Thoresen er intervjuet av prosjektgruppen. Det har også vært gjennomført samtaler med tidligere og nåværende styremedlemmer i borettslag som har gjennomført rehabiliteringen. Det har vært lagt vekt på å dokumentere forutsetningene for rehabiliterings-prosjektet mht. materialbruk, fargevalg, muligheter for individualitet/særpreg i de enkelte borettslagene mv. Forholdet mellom bygningsmessig, teknisk rehabilitering av boligbebyggelsen og ambisjonsnivå og gjennomføring av prosjekter i uterommene med flytting av boder mv har også vært vektlagt.

D. Grunnlagsmaterieell til samtaler i Vogna og SWOT-grupper.

Områdekartet ble brukt under samtaler i Vogna for å gjøre det lettere for informanter å forklare/orientere seg i forhold til borettslag, skoler, uteområder osv. Kart ble også brukt i SWOT-gruppene hvor hver deltager selv tegnet inn sitt vanlige bevegelsesmønster i hverdag/fritid på Romsås.

Til SWOT-gruppene ble det i laget egne fotoark med et utvalg bilder fra visuell kartlegging. Disse ble brukt som referansegrunnlag for samtaler i grupper. Billedutvalg ble gjort på bakgrunn av tilbakemeldinger fra informanter i Vogna, (se vedlegg) og egne observasjoner gjort i VK del 1 og 2.

Bilde tatt av elev på Bjøråsen skole.

E. Bilder skoleprosjektet

Som en del i den visuelle kartleggingen bidro elever fra Bjøråsen til med å ta bilder av det de oppfattet som det "beste" og det "verste" ved Romsås. (ref. Fotokonkurransen). Resultatet viste at ungdommen fokuserte på dårlig vedlikehold, tagging og søppel i sine bilder. Bilde av den nye kunstgressbanen på Humleby er eneste unntak fra dette fokuset på dårlig vedlikeholdte omgivelser.

Oppsummering av Visuell kartlegging

Oppsummeringsvis er vi godt fornøyd med gjennomføringen av datainnsamlingen, både hva gjelder antall, representativitet og bredde blant de informantene vi har jobbet med. Kjønnfordelingen er relativt jevn, noen flere kvinner enn menn. Mellom halvparten og en tredjedel av de voksne informantene er migranter, og to tredjedeler av ungdommene, også her er kjønnfordelingen jevn, med en liten overvekt av jenter.

Metodiske utfordringer:

Vi hadde relativt kort tid til å gjennomføre datainnsamlingen. I tillegg til at det gjør det vanskelig å følge informanter over tid, er det en utfordring å etablere gode relasjoner med informanter – som kan være en fordel når man behandler enkelte litt vanskelig temaer i gruppearbeid. Utvalget vårt av informanter er på mange områder representativt for romsåsbeboere, men metoden krever at folk kommer ut og snakker med oss eller deltar i grupper i vår regi. De mest ressursvake vil være vanskelige å nå i en slik metodisk tilnærming, men de er representert blant dem vi har intervjuet – selv om det ikke er så mange. (Vi har informanter som uoppfordret selv forteller at de er trygdede, kronisk syke eller rusmisbrukere).

Migranter, som ofte anses som en utfordrende gruppe å få kontakt med, er som nevnt svært godt representert i intervjumaterialet. Imidlertid dukket ingen av dem som hadde avtalt det opp på beboer-SWOT. Dette medførte at det var multikulturelle grupper på Voksenopplærings-SWOT, mens i noen grupper var det bare etnisk norske. I arbeidet vårt var ungdom en målgruppe som var enkel å nå da vi intervjuet i Vogna, men både opplegget på Bjøråsen og SWOT-gruppene med ungdommer måtte gjennomføres på en litt annen måte enn planlagt. Elevene på Bjøråsen var ikke forberedt på at vi skulle komme. Dette skyldtes kommunikasjonsvikt på skolen i forkant. Vi mistet verdifull tid fordi vi måtte forklare for elevene hva vi jobbet med. Færre enn avtalt dukket opp til ungdoms-SWOT, så de ble gjennomført litt annerledes som beskrevet over.

FYSISK STEDSANALYSE:

Analyse av fysisk og visuelt miljø

Romsås har en unik beliggenhet. Nær byen, ved Marka og med en fantastisk utsikt over Groruddalen, byen og fjorden. Nettopp nærheten till naturen, uten sjenerende biltrafikk, støy og forurensing nevnes som en av hovedgrunnene for valg av bosted for majoriteten av våre informanter.

Det fysiske miljøet på Romsås har forandret seg forbausende lite gjennom 30 års bruk. Trafikksystemet med full separasjon mellom kjørende og gående er intakt, hoved-gangveiene går gjennom boligfunnene.

Romsås er bygget på en kontrast mellom naturen i det skogkledde kollelandskapet og de store boligblokkene. Navnene på borettslagene understreker skogsnaturen og historien fra røverne og steinhoggernes Grorud som dominerende miljøkvalitet: Svarttjern, Ravnkollen, Røverkollen, Tiurleiken, Orremyr og Emanuelfjell.

Svarttjern og skogen skaper viktige brudd mellom boligblokkene og bidrar til å forsterke nærheten til naturen. Vannspeilet i Svarttjern utgjør et viktig estetisk element på Romsås, men idyllen ødelegges av at tjernet nå er for forurenset til at det kan brukes til bading.

”Hva skal de normenn med all den natur?”

Skogen mellom boligblokkene i sentrum av Romsås ble av flere informanter (både barn og voksne) opplevd som utrygg å ferdes i. Det var også flere informanter som ønsket seg noe annet enn skog midt i boligområdet når det allikevel er så mye skog rundt. De opplevde skogen som en hindring de må gå rundt for å komme til andre boligfun.

Borettslagene

Det var et stort behov for utbedring av borettslagene på Romsås da arkitektkonkurransen ble avholdt i 1996. Det var et premiss for konkurransen at det gjennomgående helhetspreget på bebyggelsen skulle beholdes, og dette er fulgt opp i de prosjektene som er gjennomført. Sammenliknet med andre prosjekter med bolig og miljøfornyelse av blokkbebyggelse i drabantbyene fra 60- og 70 tallet framstår fornyelsen av Romsås som meget vellykket. De gjennomførte fysiske miljøforbedringene har vært vellykket. De rehabiliterte borettslagene er attraktive og de nye skoleanleggene flotte. Fornyelsen synliggjør de uoppussede næringsbyggene og manglende gjennomføring av fornyelsen av oppholdsarealene i boligfunene.

De nøkterne og jordnære kvalitetene som bebyggelsen har hatt siden den stod nybygd er beholdt, samtidig som bedre fasadematerialer og nye terrassebrystninger har gitt blokkene en kraftig

visuell forbedring. Det kan reises spørsmål om det kunne vært lagt opp til noe større individuelt særpreg mellom de 6 borettslagene, men den helheten som er tilstrebet, understreker Romsås’ særlige kvalitet som et samlet byområde. Det er benyttet kvalitetsmaterialer i fasadeutbedringen, tegl og glassbyggestein.

Framstøt for å finne billigere løsninger (stålplatefasader) er slått tilbake i prosessen Den storslagne helheten er et av bydelens viktigste identitetstrekk og dette aksepteres bredt som en kvalitet.

Få av informantene tar opp spørsmålet om større variasjon i blokkbebyggelsen som et tema. Derimot er mange lite fornøyd med det lave ambisjonsnivået på oppgraderingen av uteområdene. Bare Orremyr har gjennomført denne delen av miljøfornyelse fullt ut etter forutsetningene. I de andre borettslagene er det særlig bodenes dominans i tunene som ønskes endret. Det er også et behov for fornyelse av den parkmessige opparbeidelsen av boligfunene. Det ble plantet mye frukttreer ved nyanlegget i 70-årene som del av en storstilt treplantingsaksjon i samarbeid med skoler og borettslag. Nå er mye av denne plantingen forfalt.

De siste 20 årene har det vært diskutert supplering av bebyggelsen på Romsås med rekkehus og småhus for å få et bredere boligtilbud. Denne saken bør tas opp igjen med sikte på realisering, behovet er fortsatt like stort.

Noen Informantsitater:

Om oppussing:

- “Fantastisk at det startet, helt nødvendig. Men det kunne godt vært tilrettelagt for mer særpreg eller individuelle forskjeller mellom borettslagene”.
- ”Dem pynter brura. Uta på ser det greit ut men er litt kjedelig, og materialene er for billige”.
- Fargebruk: ”Fint på avstand. Sobert med kjedelig. Det er veldig strenge regler for hva man får lov til å henge opp på verandaen. Hvorfor det? Virker det forstyrrende på fuglene?”
- ”Litt for likt, trenger mer variasjon i farger”.
- “Elegant, nøytralt, enhetlig, klassisk, gode samstemte farger”.

Om beplantning

- “Det bør kunne lages et samarbeidende forum med en felles plan for innkjøp av planter og redskaper”, foreslår noen beboere. “Det er mange som vil bidra her hvis det ble satt i system.”

Om boder/tun:

- ” Bodene er gamle, stygge og i veien”.
Boder/tun – ”Det må være en bodløsning/lagerplass i tilknytning til leilighetene. Kan godt være i garasjen som i Orremyr”.
“En fordel med bod i nærheten av bil/bildekk”.
- ”Bodene på Emanuelfjell gjør det trangt på tunet og er ”kjipe”.
- ”Det er stadig innbrudd og unger tisser bak bodene”.
- ”Orremyr fungerer nå mye bedre med mer lys og luft. “look to Orremyr” er meldingen!”
- ”Bodene er i veien, kunne vært brukt til møteplasser”.
- ”Boder er helt nødvendig, men må ikke legges for langt vekk fra leilighetene”.

Kollektivtransport

Den største endringen på Romsås siden området ble bygget ut har skjedd rundt senteret. T-banestasjonen ligger lite sentralt i forhold til bebyggelsen. Det ble derfor fra starten etablert en bussrute, Romsås Ring, for å betjene de øvre delene av bebyggelsen. Ringen gikk gjennom Romsås senter for å ta opp passasjerer fra T-banen.

Bussruten på ringen ble lagt om i forbindelse med stengingen av Romsås T-banestasjon. Matebussen ble ført ned til Grorud T-banestasjon. Dette har marginalisert Romsås senter ytterligere. T-banestasjonen er ikke tilrettelagt for rullestol-brukere. Med de nye vogntogene blir det et mellomrom mellom perrong og vogn som ikke er mulig å passere med rullestol (kilde: Norges Handicap-forbund, avd. Oslo).

Senteret

Det minst vellykkede fornyelsesprosjektet er Romsås senter. Det domineres av tomme butikklokaler, og sentergata har fått et nokså goldt og industrielt uttrykk. Det ser ikke ut til å være satset bevisst på å skape nye møtesteder i dette fornyelsesprosjektet, og ute-arealene er ikke behandlet i det hele tatt. Det er også store funksjonelle svakheter i sammenhengen med omgivelsene. Senteret er eneste inngang med heis til T-banen, men låses av om kvelden, selv om banen fortsatt går.

Lør. kl. 12.00 / 13.09 2007

Noen Informantsitater:

- “T banestasjonen er skummel...”
- “Stasjonen var unik! Men nå er den forfallen og mørk”
- “Det er blitt lovet oppussing, ingenting skjer!”
- “Jeg bruker rullestol så T-banen er ikke tilgjengelig for meg, det er urettferdig”
- “Grorud er bedre, heisen er vanskelig, må gå fra Grorud om den stopper, skjer ofte!”
- “Vi liker ikke grønn skitten mose vi!” (4 barn på 10 år)
- “Flotteste T-banestasjonen i hele byen! Men hvorfor beholde knuste ruter i årevis?”
- “Skrekkelig stasjon! Kunne vært kult med annen belysning og ingen knuste ruter”
- “Gir storbyfølelse, veldig urbant. Kult design, men dårlig vedlikeholdt”

Romsås T-banestasjon

T-banestasjonen er dårlig vedlikeholdt og ubetjent, mange foretrekker å ta banen fra Grorud, selv om frekvensen på Romsås-bussen er dårlig. Den går bare to ganger i timen utenom rushtida og slutter tidlig om kvelden.

Stasjonen ble tildelt ”betongtavlen for fremragende byggekunst i betong i 1976” og var et velkjent arkitekturverk i sin tid. Manglende vedlikehold og hærverk har slitt stasjonen helt ned, og det er nå få spor etter 70-årenes storhet tilbake. Grell neonbelysning, knuste ruter delvis erstattet med treplater, tagging og mosegrodde vegger er det første som møter de reisende. Heisen er ustabil og ”skranglete” og fører rett inn i et senter som fortsatt virker forlatt. Dette gir et unødvendig negativt førsteinntrykk av Romsås. Det haster med å forbedre T-banestasjonen og fullføre senterfornyelsen. Det ligger her et stort forbedringspotensiale som svært mange informanter holder fram som viktig å prioritere.

Flere av våre informanter ga oss tilbakemeldinger på at Romsås T-banestasjon ikke er tilrettelagt for rullestolbrukere. Vi fikk derfor tilgjengelighetskonsulent Birger Nymo i Norges Handikapforbund (NHF) til å gjøre en oppmåling av stasjonen på Romsås. Han slår fast at med de nye vogntogene blir det et mellomrom mellom perrong og vogn på hele 13 cm noe som resulterer i at store maskinelle rullestoler med små hjul, og også enkelte manuelle, blir sittende fast mellom perrong og vogn. Max avstand skal være 5 cm. I tillegg er det en nivåforskjell på på 3-4 cm, max kan være 1-2 cm. NHF konkluderer med at Romsås T-banestasjon ikke er tilgjengelig for rullestolbrukere! På bakgrunn av tidligere undersøkelser slår Nymo også fast at situasjonen er den samme på Grorud stasjon.

Skilting

Romsås er dårlig skiltet og det kan være vanskelig for besøkende som ikke er kjent i området å finne fram til ulike borettslag og gateadresser. Et felles skiltprogram som beskriver området generelt ved utvalgte nøkkelpunkt for ankomst (buss/bane) ville bedre dette. Internt i området bør borettslagenes tun og de sammenbindende gangveiene også få bedre informasjon og orienteringsskilt.

Det er i dag mange ulike informasjons- og forbudsskilt som med fordel kunne vært inkludert i et felles skiltprogram for å skape en større helhet i kommunikasjonen og ryddighet i uteområdene.

SOSIOKULTURELL ANALYSE:

Denne delen av rapporten er basert på demografiske forhold, statistikk, sekundærdata, vårt eget innsamlede materiale, samt den fysiske analysen av Romsås. Vi har delt inn analysen i fire: 1. Stedstilørighet og identitet – som omhandler Romsåsingers opplevelse av Romsås, tilknytning til stedet og Romsås sitt omdømme. 2. Bo og oppvekstmiljø, herunder skole og fritids-tilbud for barn og unge. 3. Møteplasser og 4. Det multikulturelle Romsås.

1. Stedstilørighet og identitet.

Stedsidentitet – eller hvordan mennesker oppfatter et sted- bygger på flere ulike faktorer. Egen opplevelse og erfaring sammen med andres oppfatninger danner grunnlaget. Stedsidentitet er en menneskelig konstruksjon, Det er kun det fysiske – for eksempel at Romsås er bilfritt og har mye skog og mark i nærheten, som er virkelig eller ”absolutt”. “ Olwig definerer to ulike betydninger av ”sted” : 1. Det fysiske: Mennesker bor rent faktisk forskjellige steder. I denne betydningen er stedet virkelig og opplevd. Den andre betydningen er mer abstrakt og symbolsk; et konstruert konsept av stedet, relevant både for beboere, og folk som ikke bor der. (Olwig 2003, Hylland Eriksen). Vi skal her se på begge aspektene av Romsås som sted.

Romsås beskrives av beboere som et klart avgrenset geografisk område med fin natur; svært barnevennlig og bilfritt, samt multi-kulturelt. Beboere i eldre aldre uttrykker høy grad av trivsel. På spørsmål om hvor i verden man helst ville bo, og hva som skal til for at folk blir boende på Romsås, er det tendenser i ulike retninger. De eldre i gruppen 55 – 85 år oppgir i større grad enn resten av befolkningen at de vil bli boende på Romsås. Over fire femtedeler av disse vil bo på Romsås i overskuelig framtid.

Mange voksne, om lag halvparten av informantene i alderen 30 – 55 år oppgir også i stor grad at de trives og vil bli boende, men her er det flere variabler som spiller inn. Foreldre med små barn er opptatt av skoletilbudet på Romsås – som mange ikke har tiltro til: ”Vi flytter når unga skal begynne på skolen” (par ca 30 år) og ”Vi følger med på utviklingen på skolene” var utsagn som gikk igjen.

Manglende store leiligheter og andre boliger enn blokkleiligheter oppgis også som mulig flyttegrunn: ”Vi flytter når vi må ha større plass, vi vil gjerne bo på Romsås, men det er få store nok boliger hver hvis man har flere barn” og henvisning til andre som har flyttet av samme grunn nevnes av mange i aldersgruppen 30 -55 år.

Økonomi er også en faktor som spiller inn – naturlig nok. Enkelte oppgir at de ikke har råd til å flytte og mange av disse oppgir andre steder i Groruddalen hvor de ønsker å bo – hovedsaklig andre deler av Grorud bydel.

Gruppen voksne mellom 20 – 29 år er dem som i minst grad ser for seg Romsås som sitt hjem om ti år. Om lag en tredjedel ønsker å bli boende, mens flertallet vil ikke det (over halvparten). En del av informantene i denne gruppa har ingen klar formening om hvor de vil etablere seg. Motivet for å ønske seg vekk er mange: Noen vil tilbake til hjemstedet, noen oppgir dårlig ungdomsmiljø, og noen manglende store boliger.

Noen få informanter, kun blant de voksne, sier at de ikke liker seg; ”Jeg har aldri likt meg her, men jeg har blitt vant til å bo her” (mann 47 år), og en del av de eldre i gruppen 55 – 85 år som har lang botid på Romsås, oppgir at det var bedre før. Enkelte barn og unge som nylig har flyttet ønsker seg tilbake til forrige bosted.

Informantene som ble intervjuet, ble bedt om å ta stilling til om det var greit å fortelle andre at de bor på Romsås. Dette svarte over tre fjerdedeler ja til, og her utdypet nesten halvparten uoppfordret at de var stolte av å bo på Romsås.

”Jeg er stolt av å bo på Romsås, – sier ikke med fint tonefall at jeg kommer fra Groruddalen” (kvinne 70 år).

”Jeg vil heller betale for å bo på Romsås enn å bo gratis i Holmenkollen” (mann ca 40 år).

Med to unntak oppgir alle ungdommene at det er greit å si til andre at de bor på Romsås: ”Ja – vi er stolte av å bo her vi!” (3 jenter med migrasjonsbakgrunn 12 – 14 år) er et svar som går igjen i denne aldersgruppen. De få som ikke fortalte at de bodde der, begrunnet det med Romsås sitt dårlige omdømme: ”Jeg sier ikke det hvis jeg er på fest... Da gidder de kanskje ikke snakke med meg fordi de tror jeg er gangster .. he-he” (gutt 17 år).

De fleste voksne synes også det er uproblematisk å fortelle andre at de bor der, men her er noen mer tilbakeholdne, eller nyanserer: ”Det kommer an på hvem jeg snakker med” (kvinne 25 år). ”Romsås er bedre enn sitt rykte... man må lissom forsvare at man bor her” (kvinne 27 år). ”Sønnen min sluttet å si hvor han kom fra” (mann 50 år). ”Det er greit å si det, men jeg ble advart mot Romsås da jeg kjøpte leilighet her for fem år siden” (mann, migrant, ca 40 år). Det som går igjen blant de informantene som synes det er problematisk å fortelle at de kommer fra Romsås, er at de begrunner det med andre folks feilaktige oppfatning av stedet, – Romsås er et stigmatisert område blant mange Oslofolk. Voksne migranter gir i mindre grad uttrykk for dette.

Hvem bor på Romsås – og hvem bor ikke der?

Den demografiske sammensetningen Romsås er beskrevet foran i rapporten. Vi er her opptatt av hvordan Romsåsbeboere ser på seg selv – hva slags folk bor på Romsås og hvem bor ikke der? Beboernes oppfatning av hverandre er rimelig entydig: ”Her bor det alle slags folk”. Noen svar går igjen:

- **Barnefamilier:** Dette begrunnes ofte av informantene med at det er bilfritt og trygt.
- **Eldre:** ”Det bor mange gamlinger her. De tør ikke gå ut” sier en ungdom. Det at der så mange eldre blir i hovedsak forklart utfra tilgang til skog og mark.
- **Innvandrere:** ”Det bor mange innvandrere her... Det er fint for dem for de har mange barn.” (kvinne 69 år). ” Alle slags etniske grupper”. ”Det var bedre før, nå er det så mange innvandrere her” er utsagn som går igjen.

Barn og unge har en litt annen innfallsvinkel til dette spørsmålet, muligens fordi de tolker spørsmålet på en mer konkret måte. De oppgir også at det bor ”alle slags folk” på Romsås. Blant barna er det noen svar som går igjen: ”Det bor snille folk her”. ”Det bor mange frekke /skumle ungdommer her”. Ellers er det også en tendens til at barn og unge framhever at det er mange innvandrere og gamle der, og ellers er det alle slags folk. Det er interessant å merke seg at en del barn og unge bruker uttrykk som ”forskjellige etniske folk” og ”flerkultur” som ellers er begreper barn sjelden bruker.

Informantene ble også bedt om å mene noe om hvem som ikke bor på Romsås. Også her et par grupper som ble trukket fram av både voksne, barn og ungdom:

- **Folk med høy inntekt / vestkantfolk,.** ”Det bor ikke rikinger her som vil ha enebolig. Det bor hyggelige folk” (mann 35 år). ”Det bor ikke vestkantsfolk her - De er så pripne” (jente 18 år).
- **Akademikere og folk uten høy utdanninge.** ”Det er få med høy utdanninge... og det er dem som flytter ut” (mann ca 30 år).
- **Rasister.** Mange barn og ungdom, migranter og etniske norske i aldersgruppen 20 – 55 år, framhever dette. Se for øvrig del om det multikulturelle.

Det beste med Romsås

Som i andre deler av materialet vårt er det ulike tendenser med hensyn til hva Romsåsbeboerne vurderer som det beste på Romsås. I gruppen 55 – 85 år oppgir tilnærmet samtlige at naturen, de fysiske omgivelsene som det beste. Skogen og marka rett utenfor døra, med gode turmuligheter. Andre ting som går igjen er god utsikt, rimelige og fine leiligheter. Frisk luft, bilfritt, lite forurensing. ”Naturen og beliggenheten er det beste... bedre utsikt enn på Holmenkollen” (mann 85 år).

Voksne i alderen 30 – 55 år, er også opptatt av naturen, men mer opptatt av naturområdene som barnevennlige enn de eldre. Idrettstilbudet til barn og unge framheves av flere i denne gruppa som det beste. Lekeplasser og uteområder går igjen, og det at det er bilfritt nevnes av flere. I denne aldersgruppen, og blant dem i gruppen 20 – 29 år er beboerne mer opptatt av det sosiale når de svarer på hva de liker best på Romsås. ”Det er hyggelige sosiale folk her, her er det ikke forskjell på folk” (mann ca 40 år). ”Koselig sted, bra samhold. God integrering” (migrant, 19 år). Flere av informantene både i gruppen mellom 30 – 55 år og en del av de yngste voksne i alderen 20 – 29 år, framhever det multikulturelle som noe av det beste med Romsås. Som vi har sett i den fysiske stedsanalysen, er beboerne også opptatt av leilighetenes utsikt og oppussingen av borettslagene.

Barn og ungdom er mer opptatt av det sosiale når de vurderer hva som er best. Over to tredjedeler svarer miljøet, menneskene, venner og samfunnet på Romsås. På en god andreplass blant barn og unge blir idretten framhevet som det beste. Det er for øvrig en gjennomgående tendens i materialet til at idrettstilbudet til barn og unge fremheves som svært aktivt og bra.

Noen av ungdommene framhever naturen, og et par stykker nevner det at det er bilfritt. Flere ungdommer vi snakket med var også opptatt av at Romsås er trygt. Dette ble ofte begrunnet med at Romsås er et lite og oversiktlig sted.

”Når jeg går ute om kvelden, føler jeg meg trygg, men jeg blir alltid glad hvis jeg ser en annen på gangveiene om kvelden, for selv om jeg ikke kjenner dem, veit alle hvem alle er. Jeg føler meg trygg på Romsås, jeg. Jeg vil bo her når jeg er voksen også” (jente 18 år).

”På Romsås er alle brødre”

Særlig framtreddende, uavhengig av etnisk bakgrunn, kjønn eller alder er det en tendens i vårt materiale at menneskene opplever et svært godt samhold mellom Romsåsfolk. Dette samholdet framheves ofte i ulike sammenhenger, av både voksne, ungdommer og barn. En av ungdommene i SWOT intervju uttalte at: ”På Romsås er alle brødre”. Samholdet kommer til uttrykk gjennom at man ”stiller opp for hverandre”.

”... For eksempel hvis noen fra Romsås har bråk med noen fra Grorud, så stiller man opp...alle veit at de på Romsås holder sammen” (gutt 14 år). Samholdet beskrives ikke utelukkende som positivt blant ungdom: ”Det blir litt sånn.... Alle tror at de på Romsås er gærne, ikke sant, da må de være litt sånn gangstere, holde sammen og leve opp til det lissom... og så får folk feil inntrykk av Romsås” (gutt 15 år). En del ungdommer beskriver liten sosial aksept for å ”svikte” Romsås. Et eksempel på dette var en som kanskje skulle spille for et annet fotballag, og det turte han ikke fortelle vennene sine.

I 2006 var det en drukningsulykke på badet. Etterspillet eksemplifiserer også samholdet – mange boikottet badet i en periode, det ble tagga ned, ruteknusing, for å ”hevne gutten”. Familien til den forulykkede tok på årsdagen etter ulykken et initiativ til en markering på Bjøråsen ungdomskole, hvor de takket for støtten, men formidlet at hevnaksjoner mot badet ikke var noe de satte pris på. Dette ble tatt godt i mot av elevene.

Det er ikke uvanlig at ungdom med migrantbakgrunn bruker familiermer som ”brødre” som metafor. (Blom, 1998) Det er heller ikke uvanlig at ungdom fra forskjellige deler av bydeler danner allianser. I vårt materiale er det allikevel påfallende mange på Romsås som framhever dette samholdet – og det framheves også av ungdom som er etnisk norske. ”Alle på Romsås holder med hverandre”.

Denne tendensen er også klar blant de voksne informantene. ”Det beste med Romsås...? Vel, det er jo veldig bra samhold her, da!” (mann ca 30 år). I NIBR rapporten fra 2006 om Groruddalen vises det til at folk fra Romsås har alliert seg for å ivareta Romsås sine interesser i bydelen i forbindelse med bydelssammenslåingen.

Hvordan Romsåsfolk holder sammen og opplever trygghet i forhold til hverandre fikk vi eksempel på av en ung jente: Hun fortalte at hun i en periode hadde passet noen nabobarn. Etter hvert ble hun ringt opp av folk hun aldri hadde møtt, som også bodde på Romsås, som hadde hørt at hun kunne passe barn. Hun ble og blir fremdeles, tilbudt barnevaktjobber fra mange forskjellige folk på Romsås. Dette sier mye om den litt landsbyaktige strukturen som mange beboere opplever.

De etnisk norske voksne framhever denne ”landsby”strukturen i større grad enn migrantene, og en del av de etnisk norske – om lag en fjerdedel – mener også at innvanderne holder seg for seg selv: ”Dem holder seg til hverandre” var omkvedet.

Hvordan framstår Romsås for andre?

Samtidig som beboere trives godt og er stolte av Romsås, er de opptatt av at Romsås har et dårlig rykte ellers i byen. Svært mange – både barn og voksne, ungdommer, migranter og etnisk norske kommenterer at Romsås har et dårlig omdømme. Informantene kom stadig inn på dette temaet, både under intervjuer, i gruppearbeid og ellers.

Til å begynne med, da jeg flyttet hit, var det vanskelig å si at jeg bodde her, fordi de som ikke kjenner Romsås mener at det er et fryktelig sted. Frynsete rykte. Kan dere gjøre noe med det?” (kvinne 45 år). ”De utenfor tror bare det er fattige og oss utlendinger som bor her... dumt av dem” (migrant, kvinne 36 år).

Ungdommene er enda tydeligere i sin vurdering av hvordan andre oppfatter deres hjem: Med et par unntak, oppgir samtlige ungdommer at Romsås har et dårlig rykte. ”Andre tror det er dårlig her... Folk tror så mye rart om Romsås. Det har stått så mye i avisene.” (jente 13 år). ”Folk tror det er farlig her... ghetto, mye slåssing og sånt. Men de har ikke vært her” (gutt 15 år).

Da vi forklarte hva prosjektet vårt gikk ut på til ungdommene som skulle være med i SWOT-gruppene uttrykte guttene fra Grorud som selv ikke hadde tilknytning til Romsås, overraskelse over at vi (to ”hvitinger”) turte å dra opptil Romsås og gå rundt der om kveldene. Dette resulterte i en ilter diskusjon mellom en del gutter fra Romsås og noen fra Grorud.

De fra Romsås stilte spørsmålsteget ved den forenklete forestillingen av Romsås som en skummel ghetto som Grorud-guttene hadde. ”Du veit ikke noe om det der, du har ikke vært der engang. Hvorfor sier du sånn...at det er farlig på Romsås!” (gutt 14 år).

Når vi snakket med ungdom som ikke selv bodde på Romsås, spurte vi ofte hvordan de oppfattet stedet, om det var ulikt ungdomsmiljøet på Grorud, Ammerud og ellers i området, og det mente de at det var. Da vi spurte hvorfor, fikk vi svar av typen: ”Halve Asia bor på Romsås”, eller ”Ser du en hvit på Romsås er du heldig” og ”Selv småbarna går løs der”.

Dette bekreftet inntrykket vi hadde av at det er et gap mellom opplevelsen av Romsås blant mange av beboerne, og det inntrykket folk som ikke bor der har. Noen få av ungdommene i vårt materiale, bare tre, svarer at andre ungdommer ”tror litt forskjellig om Romsås, noen sier det er kult, andre tror det er bønn”.

En del informanter- både voksne og ungdom - knytter det at Romsås har et dårlig omdømme til medias ensidige negative fokusering på området: ”Jeg kan lett skryte av stedet. Var litt vanskeligere da jeg flytta hit, trodde på media da, at det var et høl” (mann 45 år). ”Er lei av at Aftenposten skriver så mye stygt om Romsås – Det er synd på folk som ikke skjønner hvor fint det er her” (mann 45 år).

Kartet utenforstående har av Romsås stemmer tilsynelatende ikke med terrenget. Romsåsfolk er lei av at området er stigmatisert, og det av folk som aldri selv har vært der. Samtidig er det enkelte lyspunkter: Mange av de voksne som uttrykker frustrasjon over Romsås sitt dårlige rykte eller omdømme, mener også at det har blitt bedre de siste årene. Flere av dem som er opptatt av omdømme, både blant ungdom og voksne, sier at det var verre før, og viser da ofte til fem – ti år siden.

”Det var verre før... har inntrykk av at ryktet har bedret seg” (mann 47 år). Tendensen blant ungdom er også at de betrakter det som en sannhet at Romsås var farligere før, de tror det er farlig, og det var det litt før også...” (jente 19 år).

Oppsummering: Stedstilhørighet og identitet

Med utgangspunkt i Olwigs inndeling med to dimensjoner/ betydninger av ”sted” kan vi si at i betydningen fysisk, som et virkelig sted for beboere, skårer Romsås høyt: Høy grad av trivsel blant beboere, mange vil bli boende, og det er sterkt samhold - men innen forskjellige ulike ”sfærer”. Når det gjelder den symbolske, abstrakte dimensjonen (utenforstående folks oppfatning av Romsås), er den i utakt med den opplevde; Romsås sliter med dårlig omdømme.

2. Bo- og oppvekstmiljø

Mange av beboerne uttrykker stor trivsel på flere måter. De framhever som vi har sett naturen, beliggenheten og leilighetene. Romsås består nå av 7 borettslag med ulike navn. Mange forteller at da de vokste opp lekte de bare med barna i samme borettslag. Denne tendensen er uavhengig av alder og etnisk bakgrunn. Borettslagene blir av etnisk norske informanter beskrevet som tette enheter. Orremyr og Tiurleiken blir stadig trukket fram som de beste. Romsåsingene forteller at ”alle kjenner alle”, borettslagene og naboene er viktige her. Mange refererer til naboer som sitt sosiale nettverk, særlig eldre. Dette gjelder dog ikke alle grupper. En del migranter har i større grad familieorienterte nettverk. Barn, ungdom og unge voksne migranter er mindre opptatt av familienettverkene enn de eldre.

Oppussingen av borettslagene er mange svært fornøyde med, særlig på Tiurleiken og Orremyr. En av informantene refererer humoristisk til disse som ”eliteborettslagene”. Relativt mange av informantene, omtrent en tredjedel av både barn, unge og voksne er ambivalente eller bekymret når det gjelder oppussingen, fordi det koster.

Romsåsingene er opptatt av at Romsås er klart avgrenset forhold til andre steder. Dette har antakelig med den klare fysiske avgrensningen av området – Romsås ligger helt for seg selv i åsen, omringet av en (lukket) vei. Romsås er absolutt som område, det er ikke tvil om hvor grensen mot for eksempel Grorud går. En annen grunn til at mange er så opptatt av Romsås som et ”eget sted” med klare grenser, kan være bydelssammenslåingen i 2003.

Dette nevnes av flere informanter, for da ble det siste som var igjen av offentlige tjenester flyttet ut av senteret, og alle offentlige tjenester har nå administrasjon i Ammerudveien – et godt stykke unna. ”Romsås må ikke bli Grorud bydel sin bakgård” sier en kvinnelig informant.

I Byggforsk/NIBR rapport ”Tiltak i tide”, blir Romsås vurdert som et av tre områder som trenger et løft: ”...Romsås er tappet for funksjoner som bydelsadministrasjon, sosialkontor, dagaktivitetssenter og en lokal politistasjon. Dessuten er Romsås atskilt geografisk. På bakgrunn av dette har Romsåsfolket organisert seg som en samlet gruppe for å forsvare områdets interesser i viktige saker... Romsås er blitt miljøfattig og trenger innsprøyting av aktiviteter....” (utdrag fra Rapporten side 43 -44).

Barnehager

Romsås har god barnehagedekning. Det er fire kommunale i tillegg til en åpen barnehage (Ravnkollen barnehage), for aldersgruppen 0-6 år; Romsås senter barnehage, Tiurleiken barnehage, Romsåstoppen barnehage og Lilleslottet barnehage. I følge fagkonsulent for barnehagene, Svein Evdsten (artikkel i Akers Avis, Groruddalen, 2006), har Romsås det beste barnehagetilbudet i forhold til folketall sammenlignet med resten av Grorud. Videre kan han fortelle at flere søker seg til Romsåsbarnehagene pga plassmangel i deres eget nærområde. Foreldre skryter av at uteområdene er kuperte og grenser til Marka men klager på at lokalene i noen av barnehagene er slitne. Enkelte forteller at det spilte en avgjørende rolle med barnehageplass da de vurderte å flytte til Romsås. Ellers er det få beboere vi fikk kontakt med som var opptatt av å snakke om barnehager på Romsås. Dette kan ha en sammenheng med den gode barnehagedekningen. Folk på Romsås er klar over at det er vanskelig å få barnehageplass mange steder i Oslo, og er kanskje mer opptatt av at de er heldige som har det, enn å klage over de fysiske forholdene.

Skole

Det er to barneskoler og en kombinert barne- og ungdomsskole på Romsås.. Det er ingen videregående skole her. Andel elever med migrasjonsbakgrunn er relativt høy; henholdsvis; Svarttjern 51%, Tiurleiken 71% og Bjøråsen 60% (kilde: Utdanningsetaten/ Utviklings- og kompetanseetaten). Etter å ha vært i kontakt med svært mange barn og ungdom samt lærere på Romsås, sitter vi igjen med et klart inntrykk av at trivselsfaktoren er svært høy på skolene, med høyere trivsel på barneskolene enn ungdomstrinnet. Ungdomskoleelevene var generelt mindre opptatt av skole som tema enn barn. Det er naturlig, ettersom deres sosiale liv har et større spenn, og skole er ikke lenger den viktigste sosiale arenaen for alle ungdommer. Mange av de eldre ungdommene vi snakket med så tilbake på tiden på Bjøråsen som fin, samtidig som andre betegnet den som ”en drittskole med dårlige lærere”.

En av fedrene vi traff på Skolefritidsordningen hevdet at barn på Romsås møter et sosialt, religiøst og språklig mangfold som gir

større forståelse overfor ulike måter å leve på, enn bare ”standard norsk middelklasse”. Dette oppleves av noen foreldre som en ressurs for barnets videreutvikling, andre er mer skeptiske til dette. I et intervju med en lærer fikk vi høre at mange av barna på Romsås sliter for å lære seg et godt norsk språk, det gjelder også etnisk norske barn fordi de ikke får utviklet språket sitt tilstrekkelig sammen med mange nok jevnaldrende med norsk som morsmål. Mange informanter, både elever og foreldre uttaler at de har stor tillit til skolene på Romsås, selv om foreldrene har forståelse for at utfordringene er mange. På landsbaserte kunnskapstester kommer Romsås skolene dårlig ut (nasjonale prøver 2007, 5 trinn). I følge Tiltaksplan 2007, Groruddalssatsingen, viser resultater av kartlegging og dokumentasjon av elevenes ferdigheter, at skolene i Groruddalen har betydelig lavere læringsresultater enn Oslogjennomsnittet. Vi fikk vite i samtaler med småbarnsforeldre i Vogna at de vurderer skolene og tilbud om fritidsaktiviteter for barna når de tenker på å bli boende på Romsås.

Tendensen i vårt materiale er at skolen oppleves som den viktigste fellesarenaen for barn og ungdom på Romsås blant barn og voksne. Samholdet blant skolekamerater danner en trygg fellesskapsfølelse og selvtillit utenfor hjem og familie, mener lærerne. Barna blir kjent med hverandre på skolen og nære vennskskapsrelasjoner oppstår, uavhengig av nasjonal eller religiøs tilhørighet. Mange foreldre framhever det som et pluss at barna har forskjellig etnisk og religiøs bakgrunn; flere migranter enn etnisk norske mener dette.

Av elevene på Tiurleiken og Svarttjern som var med på prosjektet Verdiblomsten skrev to tredjedeler av barna kun positivt om skolen; fag, skolekamerater, skolevei eller lærere. Ingen valgte å skrive negativt om noe, selv om dette var en åpen mulighet. Resterende 33% av barna skrev positivt om trygghet, venner, familie og noen framhevet hvor fint det er med bilfritt miljø på Romsås. Dette underbygger at barna på dette alderstrinnet stort sett er fornøyde med sin skolehverdag, men vi skal ikke se bort fra at barna ønsker å tilfredstille voksne med svar de tror vi forventer å høre. En barn på første trinn skrev ”Det beste med Romsås er at det ikke er krig her!”.

På ungdomsskolen er elevene mer bevisste på både negative og positive sider ved Romsås, og deres oppfatning av skolen nevnes i mindre grad. De er mer opptatt av omgivelser, manglende møtesteder og få fritidsaktiviteter utenom idretten, som også blant denne gruppen framheves. Skolen forsøker innenfor sine økonomiske rammer å tilby flere aktiviteter, eks. tilgang på datamaskiner etter vanlig undervisningstid, lengre åpningstid på skolebiblioteket, jentekafe på Tiurleiken skole, drama, dans ol. Skolene ønsker bedre økonomiske betingelser for å kunne tilby langtidsåpne skoler i tråd med Groruddalssatingens uttalte mål om at skolene skal være inkluderende møteplasser med utvidet skoledag. I samtaler med barna på Romsås framkom det at mange på barnetrinnet er engstelige for å måtte flytte av økonomiske årsaker. Oppussning i borettslagene var tydelig den utløsende faktoren

som ble diskutert i hjemmene med barna tilstede. De økonomiske bekymringene og redselen for å måtte begynne et nytt liv et annet sted, uten gamle venner og velkjente lærere, var skremmende for dem og tok mye plass i deres bevissthet. Det er lett å forstå at dette går utover skoleprestasjonene. Dette ble da også bekreftet av flere lærere vi spurte.

Den strategiske planen til Bjøråsen skole 2007-2010 framhever økt lærertetthet som et av flere tiltak for at skolen skal nå målene i Kunnskapsløftet. Enkelte i administrasjonen på skolene på Romsås meddelte oss i klar tale at de hadde store problemer med å beholde lærerstaben over lengre perioder pga utbrenthet. Det er heller ikke enkelt å skaffe nye lærere pga av Romsåsskolenes spesielle utfordringer med blant annet språkutviklingen hevder flere ansatte. For eksempel er Tiurleiken en av Oslos ti skoler med flest elever med flerkulturell bakgrunn (kilde: Utdanningsetaten, Oslo kommune).

I 2007 innkalte skolene samtlige foreldre med barn i første trinn til foreldreskole hvor blant annet gjensidige forventninger til samarbeid mellom hjem og skole ble avklart. Dette vil skolene gjerne fortsette med. Migrantforeldre vi har snakket med sier at skolen representerer trygghet for dem og en mulighet for barna, men flere følte seg svært utilstrekkelige i forhold til å kunne være til nytte for sine barns videre utvikling på skolen fordi de selv ikke hadde god nok utdanning, norskkunnskap eller god nok kjennskap til hvordan det norske samfunnet fungerer. Noe av motivasjonen for en del av mødrene på Voksenopplæringen var nettopp å kunne lære seg å fungere bedre i kontakt med det offentlige Norge, ofte representert ved skolene. Lærerne påpeker at viljen til samarbeid er viktigst! MIR (minoritetsspråklig ressursnettverk) holder kurs i språkene tyrkisk, somali og urdu for foreldre som ikke snakker så mye norsk ennå. Kursene har blant annet til hensikt å bedre skole/hjem samarbeid. I samtaler med lærere på Romsås var alle svært bevisst og opptatt av språkets betydning for elevers utvikling og Svarttjern og Tiurleiken jobber blant annet med LUS (Lese Utviklings Skjema) som definerer nivåer og viser elevenes leseferdigheter. I 2007 er det ansatt en bibliotekar til de tre skolebibliotekene. Bibliotekaren har som hovedoppgave å finne kreative tilnærminger for å øke elevenes leselyst, leseferdigheter, språkferdigheter og kunnskap.

Oppsummering: Barnehage/skole

Anders Bakken, (forsker II / cand.sociol. med forskningsområder: migrasjon, minoriteter, ungdom) framhever familiebakgrunn, skolerelaterte forhold og strukturelle forhold som viktige faktorer for at elever skal gjøre det godt på skolen. Den demografiske sammensetningen av elever samt våre informanternes opplevelse kan være en indikator på at alle disse faktorene spiller inn og gjør sitt til utskiftninger av lærere på Romsås. Forsker Hilde Lidén ved Institutt for samfunnsforskning, som har tatt doktorgraden på oppvekst i Oslo øst indre bydeler, hevder at oppvekst i et flerkulturelt miljø gir barna styrke og viktige ferdigheter hvis de får ekstra støtte i forhold til viktige kunnskaper, for eksempel språkutvikling.

Tendensen i vårt materialet er at Romsås skolene trenger ytterligere tilførsel av ressurser hvis denne oppbackingen skal finne sted, – dels fordi skolene gir uttrykk for at det multikulturelle er en utfordring i tillegg til å være et pluss, dels fordi flere av migrantforeldrene selv framhever et behov for økt kunnskap om samfunnet de lever i. I tillegg er det en tendens i vårt materialet til at migrantforeldrene er svært opptatt av barnas skolegang som tema. Det at migrantforeldre er opptatt av barnas utdanning, at elevene faktisk trives på skolene, samt at skolene er en av de viktigste integreringsarenaene underbygges i en rapport fra 2006: (Nova rapport, ”Fattige innvandrerbarn”).

”...Når det gjelder trivsel på skolen, kontakt med lærerne, vurderingen av skoleprestasjoner og fritidsaktiviteter, er det bare små forskjeller mellom innvandrerbarn og norske barn, og mellom barn i lavinntektsfamilier og andre barn. Noen trender peker seg likevel ut: innvandrerbarn treffer oftere venner ute (de tar sjeldnere med venner hjem, og er mindre hjemme hos venner), og de deltar mindre i organiserte fritidsaktiviteter, men de trives bedre enn fattige norske barn på skolen, og uttrykker større tillit til lærerne.

Vårt inntrykk er at skolen framstår som en viktig arena for integrering for disse barna: for barn fra lavinntektsfamilier er det ikke en tilleggsbelastning i skolesammenheng å ha innvandrerbakgrunn, det kan snarere se ut som en ressurs. Innvandrerbarn vi har intervjuet forteller at de merker den dårlige familieøkonomien gjennom at foreldrene oftere enn andre ikke har råd til å gi dem penger til aktiviteter, ikke desto mindre oppgir de oftere enn de fattige norske barna, en opplevelse av at familieøkonomien er god. De fattige innvandrerbarna formidler oftere enn noen annen kategori at det er viktig for foreldrene deres at de gjør det bra på skolen”.

Det er tendenser i vårt materiale som tyder på at Romsåsskolene, akkurat som Romsås (etter vår oppfatning), har et ufortjent dårlig omdømme. Foreldre som ikke har barn der er mer kritiske og skeptiske enn de som har det. Materialet tyder på at skolenes, samt tilbudet om fritidsaktiviteter for barna, påvirker familiers beslutning når de vurderer Romsås som et mulig bosted i framtiden. I den forbindelse er det en risiko for at Romsås mister sine unge ressurssterke beboere grunnet forestillingen om et dårlig skoletilbud.

”Romsåsskolene skal være Kunnskapssentere og inkluderende møteplass som vil gi elever og deres familie undervisnings- og aktivitetstilbud utover skoletiden” sier Plankontoret for Grorud i sin brosjyre om Groruddalsatsingen. Dette er i tråd med Rinkeby-skole metode, som har vært en suksess i Sverige.

Et av kriteriene for å utvikle Rinkebyskolen for 16 år siden, var at rektor Börje Ehrstrand fikk samlet alle ressurser der barn befinner seg, inn i skolen med tilhørende tilbud. Det betyr at bydelens midler til kultur og sosialtjenester beregnet på barn ble sluset inn i skolen. Dette har ikke skolene på Romsås ytret ønske om, men for å tilby barn og ungdom flere aktiviteter, kan det etter vår mening være formålstjenelig å vurdere et ”spleiselag” mellom skole og bydelen. Samarbeidet mellom skolene og bydelen må intensiveres for et vellykket resultat.

Vi anbefaler å etablere omfattende leksehjelptilbud - for eksempel på biblioteket - for å trekke ungdom inn i et felles multikulturelt-miljø der kunnskapsutvikling står i sentrum, uansett alder. På et slikt utvidet bibliotek kan man også tilby opplæring i pc/internett- bruk, slik at alle foreldre gis muligheten til å følge sine barns arenaer bedre. En bonus blir synliggjøringen av migranter som ønsker å delta, ønsker å praktisere norsk etc.

Fritid

Utearealer

Flere foreldre er misfornøyde med utearealene og ønsker oppgradering. Barn vi har spurt ønsker seg flere og mer moderne lekeapparater på lekeplassene utenfor blokkene. Det er ikke populært å ha barna sine inne i leilighetene pga støy mellom etasjene, derfor synes også voksne beboere at lekeplassene er viktige. Dette gjelder både dem med barnefamilier og de eldre. Det er ingen forskjeller mellom de etnisk norske og migrantene på dette området; de fleste småbarnsforeldre er opptatt av gode fysiske omgivelser for barna sine.

Ballbingene blir av barn og unge trukket fram som et fint innslag. En del mener at ballbinger som er plassert i tunene er svært bråkete. Ekko kastes mellom blokkene og er til stor frustrasjon for mange. Ungene har derfor avmålt tid de kan bruke i ballbingene, denne løsningen er unger ikke særlig fornøyd med og ønsker ballbingene på et sted der de kan brukes når som helst.

Skateboard rampen for ungdom er ødelagt og plassert der blant andre rusmisbrukerne sitter og har oversikt over hvem som kommer. Kanskje det kan støpes en ny, fin rampe et annet sted, foreslår et par ungdommer fra Bjøråsen skole. Yngre barn har fått en mindre rampe ved Bjøråsen skole og en annen vil bli satt opp ved Humleby.

Humbleby og fotballbanene

Beboere i alle aldre er veldig positive til Humleby. Av barn og ungdom nevnte om lag en tredjedel kunstgressbanen på Humleby som det beste på Romsås. En ung jente sa at det var så deilig og åpent her, ingen høye trær eller blokker, som det er overalt ellers på Romsås. Kunstgressbanene får bare skryt.

Det er større skepsis til satsingen på en vinteridrettspark. Noen foreldre satte spørsmålstegn ved kostnadene forbundet med å bygge en skiheis, og lurte på om disse kostnadene ville gå på bekostning av bevilgninger til andre sterkt ønskede aktiviteter. Svært mange ungdommer ønsker seg kunstgressbane ved Bjøråsen skole.

Svarttjern

Både foreldre til små barn, og barn og ungdom gleder seg til at Svarttjern vil bli rensket og klar til bading før sommeren 2008. En kvinne som mistet datteren sin ved drukning i Svarttjern på 70-tallet insisterte på hvor viktig det var å få i stand vannet igjen så barna lærer seg å svømme skikkelig. ”Barna våre på Romsås er ikke ofte på reiser til Syden og trenger et badested her hjemme om sommeren”, sa hun. Svarttjern blir også nevnt av mange ungdommer som et fint sted å møtes – vel og merke om våren og sommeren.

Skogen

Barnehagene og barnetrinnet på skolene bruker skogen som turterreng. De har gapahuk/tipi og bål plass. Mens skogen oppleves som et rolig og godt sted å være for mange med etnisk norsk tilhørighet oppleves den som mørk, uoversiktlig og et vondt sted å ferdes for en stor del av det flerkulturelle samfunnet. Mange større barn og ungdommer ønsker seg mer lys på stiene og gangveiene i skogen fordi de er redde for folk som ruser seg eller trener opp kamphunder der. Spesielt unge jenter unngår å gå gjennom skogen. De elevene vi gikk tur med, mente at ingen gikk i skogen i det hele tatt, der var det skummelt og ekkelt og ingen lys virket. Skaterampen ligger et lite stykke inn i skogen, ca 100 meter. ”Vi går aldri borti her...der er det ikkeno... bare den skogen...ingen av lyktene funker, se her! Se! og den ødelagte rampen! Sjekk’a! Det er farlig. Kan ikke gå tur eller noe her, altfor bratt” (9- klasse elever vi gikk tur med på Romsås).

Ingen av lyktestolpene fungerte da vi gikk der. Det er en tendens i materialet at jenter og kvinner med migrasjonsbakgrunn i alle aldre, synes det er skummelt å ferdes ute i mørket, fordi det er dårlig belysning langs gangstiene. Da ungdoms SWOT-gruppen tegnet opp det de mente var bevegelsesmønster og hvor ungdom var, markerte de steder i utkanten, langs veien, samme mønster som de voksne; det er et stort område av Romsås – skogen i sentrum - som ligger der ubenyttet. En del ungdom er opptatt av naturen, men de bruker skogen på oversiden av Romsås.

Fritidsklubben

Romsås fritidssenter er i følge Oslo Kommune sine nettsider åpen tre dager i uka, en dag for de yngre 7-13 år, og to dager for ungdom, 13 – 18 år. Fritidssenteret er delt i juniorklubb og ungdomsklubb.

I følge ungdom vi har intervjuet er det få over 15-16 år som bruker ungdomsklubben. I følge samtaler med ledere på Fritidsklubben benytter mellom 60 og 90 juniorer klubben, mens gjennomsnittlig besøk på ungdomsklubben er mellom 20 og 35. Flere jenter med

migrasjonsbakgrunn hevder i fortrolighet at de ikke får lov av foreldre å gå på fritidsklubb. En Jentekafe er nettopp åpnet på Tiurleiken skole for å tilby blant andre, disse jentene et alternativ.

Klubben har en del aktiviteter å tilby, men det er lang ventetid på de mest populære aktivitetene som data, bordtennis ol. Ungdom over 15 år kjeder seg der og betegner fritidsklubben som ”døll & gammeldags”. En del yngre brukere er fornøyde med klubben, mens de som ikke er det, forteller at det er for lite å gjøre og at det er grunnen til at de synes fritidsklubben er kjedelig. For å møte ungdommens forventninger tror vi bydelen kan vinne på å være åpne og tenke ”helt nytt” på hva en fritidsklubb kan være i 2008 kontra 1970. De som driver klubben ønsker å gjøre klubben mer attraktiv. Vi tror faste økonomiske ressurser trengs for å oppgradere klubbens kvaliteter og omdømme blant ungdom. En danseinstruktør ble ansatt noen timer i fritidsklubben og på to av skolene (etter skoletid) for en kort periode, høsten 2007. Interessen for dansekurset var større på skolene, enn på fritidsklubben. Jenter i 15-16 års alder som vi har intervjuet bekrefter både den massive interessen for trening med ordentlig danseinstruktør og skuffelsen de føler i etterkant når dette ikke blir fulgt opp videre pga dårlig økonomi, hverken på skolene eller på klubben. I Byggforsk/NIBR rapporten, ”Tiltak i tide”, nevnes det at fritidsklubbene i bydel Grorud er utsatte for økonomiske kutt fordi de ikke er lovpålagte tjenester.

Idrett

Idrett framheves av alle aldersgrupper på Romsås som levende og bra! Det eneste som blir framhevet i negativ forstand og bare av en del norske voksne informanter – er at de ikke får ”innvandrerforeldre” til å stille på dugnad, og at det er for få av foreldrene som er trenere, samt at for få av ”innvandrerbarna” deltar i organisert idrett. Dette er en velkjent problemstilling innen Oslo idretten, og er dokumentert i forskning. (”Ung i Norge” undersøkelsene, 2002 - 1992, NOVA rapport 10/06). Når det er sagt, er det viktig å presisere at dette er data vi ikke har fått bekreftet på Romsås.

Oppsummering Fritid:

Det kom tydelig frem under samtaler med barn/ungdom at de ønsker seg mer å være med på. De trenger flere styrte aktiviteter, utenom idrett, selv om det er populært. Humleby snakker alle positivt om. Fotballbanen med kunstgress er alle stolte av og tilsvarende kunstgressbane som på Humleby, er også sterkt ønsket av elevene på Bjøråsen skole. Idrett er populært og mange er aktive, men noen faller utenfor.

Samtidig som litt over halvparten av våre informanter blant ungdommene mener at fritidstilbudet er bra, er det også mange barn og unge som uttrykker et ønske om flere eller bedre fritidstilbud. Ved å bruke skolens lokaler til fritidsaktiviteter etter skoletid, vil leie kostnadene for bydelen bli lav. For å beholde ressurssterke familier med barn i skolepliktig alder på Romsås bør ungdommenes mangfoldige interesseområder møtes med konkrete tiltak.

3. Møteplasser

Svømmehallen

Veldig mange av barna og de yngste ungdommene fortalte at de ikke brukte svømmehallen fordi de var redde etter drukningsulykken i fjor. ”Badet? Nei ikke etter ulykken...vi/jeg /broren min kjente han som døde...” svarte mange. En del uttrykte også at de brukte badet, men at de følte seg utrygge på badevaktene og stedet. Ungdommen er forbannet på det som skjedde. Åpningstidene i hallen blir kritisert. Flere barn vil gjerne gå sammen med foreldrene sine om kvelden, - hvis det hadde vært åpent når de voksne kom hjem fra jobb/skole. Flere barn vil gjerne lære seg å svømme. Noen voksne mannlige informanter ønsker også egne timer for å lære å svømme. Flere av jentene og over to tredje deler av de kvinnelige voksne migrantene vi snakket med, ønsket egne tider for jenter/kvinner og skjerming foran vinduene, for å unngå innsyn. Ungdom ønsket seg treningssenter i tilknytting til svømmehallen.

Senteret

En del barn/ungdom treffes på senteret. De etterlyser treningssenter, flere butikker og Burger King eller lignende. De synes som resten av Romsås befolkning at det skjer altfor lite på Romsås senter i dag. ”Liker du senteret?” sier en jente 13 år til en annen. ”Hva kan du gjøre der’a? - Kjøpe løk?” Over halvparten av ungdommene ønsker seg tilbud til ungdom på senteret; treningssenter, et eller annet samlingssted for ungdom – kafe eller lignende, er forslag som går igjen i materialet. Senteret fungerer ikke i dag som et møtested, – men det gjorde det tidligere, og det er et stort savn hos alle aldersgrupper på Romsås, – særlig blant eldre og ungdom.

Biblioteket

Biblioteket er svært mye brukt av alle aldersgrupper. Over halvparten av de eldre og to tredjedeler av barn og ungdom. Alle vi har intervjuet har et positivt forhold til bibliotekets tjenester, men ungdom føler seg ikke alltid velkomne av bibliotekspersonale.

Veldig mange barn og unge oppgir at de bruker biblioteket regelmessig, en del i forbindelse med undervisningen på skolen. Flere sier åpningstidene er dårlige eller uforståelige. ”Biblioteket? Er det åpent?...trodde de var stengt jeg.?” (jente 13 år). Mange av de eldste informantene oppgir at biblioteket er et av de få stedene de kan møte venner.

Svært mange av våre informanter etterlyste et bredere utvalg av bøker også på flere språk, gjerne i tillegg til utlån av flerkulturell film og musikk. Bokkafé var sterkt ønsket av ungdommene. Pc med tilgang til nettet /internettcafé ble nevnt av over halvparten av de som brukte biblioteket som noe de ville ha der. Særlig voksne migranter har kommet med et sterkt ønske om flere utenlandske bøker, på språk de behersker bedre enn norsk, på biblioteket.

I vårt materiale oppgir migrantene i større grad enn etniske nordmenn at de bruker biblioteket. De uttrykker også selv at de trenger mer kunnskap og kompetanse i det norske samfunnet for å være gode foreldre. ”Vi trenger leksehjelp til barna og ungdommer også. Vi foreldre kan ikke hjelpe dem, vi har ikke gått nok på skole selv,” sa en mor.

I en delrapport i bibliotekutredningen, 2006 sier forfatter Robert Vaagan, dr. Philos og førsteamanuensis ved Høgskolen i Oslo at det er lite forskning på området, men at tall fra 1990-årene bekrefter at innvandrere av ulike grunner er mer aktive bibliotekbrukere enn den vanlige norske gjennomsnittsbefolkningen. Mediebruksundersøkelser fra 1990-tallet tyder på at blant kulturtilbud som museum, kino, konsert, teater m.m. var folkebibliotek det mest benyttede tilbudet blant innvandrere.

Folkebibliotekene har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiell gratis til disposisjon. Det enkelte bibliotek skal legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet i en utadrettet virksomhet. Folkebibliotekene er et ledd i et nasjonalt biblioteksystem, og det vil si at alle som bor i Norge, har rett til bibliotekets tjenester uansett språklig bakgrunn. Folkebiblioteket har flere viktige funksjoner i forhold til språklige minoriteter. Vedlikehold av morsmålet og egen kultur og det å holde seg oppdatert på hendelser i hjemlandet er viktig både i integreringsarbeidet og i et tilbakevendingsperspektiv” (Stortingsmelding 17 1996).

Oppsummering Møtesteder;

Over fire femtedeler av informantene – uavhengig av kjønn, alder, sosial eller kulturell tilhørighet, oppgir at det er for få møteplasser på Romsås. Da vi arbeidet med kartene sammen med ungdom, pekte de ut minst åtte, ti ulike ”hangout” steder som alle var fordelt over et relativt liten del av arealet på Romsås – fordi ingen bruker området i midten. Det er selvsagt flere ulike ungdomsmiljøer på Romsås. En jente uttrykte bekymring over at det var flere unge folk, gamle kompiser og sånn, som hadde begynt å røyke hasj, at det var flere (trodde hun), som rusa seg nå enn før. ”Sånn fjortiser, de pleier å stå utafor Kiwi på fredagskveldene og de er ganske, ...ja, du skjønner, fulle og sånn”.

De få møteplassene som finnes, som Senteret og biblioteket, preges av lavt aktivitetsnivå, og noen –som badet og til dels fritidsklubben har dårlig omdømme. Uteområdene – med unntak av dem som eies og driftes av borettslagene, - innbyr i liten grad til å benyttes – rett og slett fordi det ikke finnes noe særlig benker, lys etc. Behovet er større enn det som dekkes, og dette kan være noe av årsaken til at en del eldre oppgir at de er mye alene, og at en del ungdom skaper egne, uformelle møteplasser.

Anders Bakken ved NOVA som forsker på minoritetsspråklige elever, hevder at de unges interesse for boklig lærdom, abstrakt tenkning og skolegang er sterkt knyttet til foreldrenes kunnskaper og involvering i skolen. Å vokse opp i et bokrikt hjem og hjem der foreldrene har et søkende forhold til teoretisk kunnskap kan gi vesentlige kulturelle ressurser, hevder han.

Flere undersøkelser viser at folkebibliotekene er det offentlige kulturtilbudet som har lyktes best i å nå flyktninger og innvandrere.

Bibliotekene er derfor gode møteplasser for holdningsskapende arbeid, formidling av info om det flerkulturelle Norge og samhandling mellom nordmenn og språklige minoriteter (Håndbok 2003 ”Kultur og fritid” - UDI).

Det overstående, sammen med tendensen i vårt materiale, taler for å utrede de mulighetene biblioteket representerer. Åpnings-tidene er allerede utvidet fra januar 2008, men det er fremdeles et enormt uutnyttet potensiale her; både som integreringsfremmende aktør, i forhold til å utjevne sosiale forskjeller, og som en møteplass på tvers av alder, etnisitet og andre skillelinjer.

4. Det multikulturelle som ressurs og utfordring

”Her er alle nasjonaliteter i verden representert. Unga mine vokser opp i et samfunn mer i tråd med den verden som kommer enn den som har vært, da er dem bedre forberedt, enn unga på vestkanten” (mann ca 40 år).

Som tidligere nevnt er det mange beboere på Romsås som framhever det mulitkulturelle som viktig og bra. Imidlertid er det også en del spenninger mellom ulike grupper, og det at det er en mange innvandrere på Romsås oppleves ikke udelt positivt. En del av de etniske nordmennene og noen av tjenesteyterne gir uttrykk for at den høye andelen innvandrere er en utfordring. I Byggforsk/NIBR rapporten ”Tiltak i tide”, forklares det økende trykket på barnevernstjenesten i bydelen til dels med økende antall migranter. Mange undersøkelser viser også at innvandrere i Norge er overrepresenterert blant lavtlønnede, og at en del lever – sett med vestlige øyne - under trange og dårlige boforhold, både sosialt og materielt.

Noen informanter opplever det som vanskelig å si fra om ting som ikke fungerer, fordi man fort kan bli sett på som rasist. Et tilbakevendene tema her er hvordan ting skal være i borettslagene:

”Det er veldig forskjell på før og nå. Er i ferd med å bli rasist, føler konfliktene på kroppen -. Barna har ingen regler, og snakker man til dem, blir man stemplet som rasist. Veldig vanskelig” (mann, 71 år).

”Er for et flerkulturelt samfunn, men noen av dem driter i fellesskapet. Har søppelposer i trappoppgangen å sånn. Jeg kaller´em gris, da slutter´em å hilse, men gjør som jeg sier” (mann 45 år).

Manglende norskkunnskaper hos en del av migrantene oppleves som et problem hos enkelte nordmenn: ”Vi vil ikke ha ghetto her. Folk bør kunne snakke norsk” (kvinne, 65 år). Utsagn av typen ”det er litt for mye pyjamasfolk” og ”jeg bare bor her. Innvanderne råder overalt” og ”Det er litt vel internasjonalt her...” er ikke uvanlig - blant de eldste etnisk norske, og i aldersgruppen 30 – 55 år. Tendensen i vårt materiale er at de fleste på Romsås opplever det multikulturelle samfunnet som fint. Allikevel oppgir mange etnisk norske at ”innvandrere” som gruppe holder seg for seg selv, eller i mindre grupper, når de blir spurt om alle snakker med hverandre på Romsås.

Samhandlingen mellom de ulike gruppene virker som den blir mindre og mindre jo eldre informantene er. Migranter selv påpeker ikke denne inndelingen mellom etnisk norske og innvandrere i samme grad, men av og til kontrasterer de også ”nordmenn” i forhold til deg selv. Blant annet er det flere som stiller spørsmålstegn ved den skogen som ingen bruker ”Hva skal den nordmann med all den natur???” (migrant, ca 35 år). De mener i langt større grad at alle snakker med alle og at det er ”koselige folk” på Romsås.

I arbeidet med SWOT-gruppene på voksenopplæringen jobbet vi blant annet med temaet diskriminering, og hvorvidt migrantene hadde opplevd eller sett diskriminering eller rasisme på Romsås. Generelt mente de aller fleste at det var mindre av det på Romsås enn andre steder i Oslo. Informantene var mennesker med både kort og lang botid i Norge, og det var en blanding av Romsåsingere og andre Groruddøler. Svært få sa de hadde blitt utsatt for diskriminering og rasisme, samtidig som de ramset opp masse eksempler på det: ”Jeg vet ikke om det er sånn rasisme når noen ikke vil sette seg ved siden av meg på bussen” og ”Det var en dame engang som sa jeg skulle pelle meg hjem der jeg kom fra”.

Det er relativt vanlig at grupper som er stigmatiserte eller marginaliserte, ikke selv makter å erkjenne eller se det. I tillegg er migranter ofte svært varsomme med å kritisere sitt ”vertsland” / nye hjemland. Det er interessant å merke seg at de få som oppga at de eller barna deres hadde blitt utsatt for rasisme eller diskriminering, var mennesker med somalisk og pakistansk bakgrunn, to grupper som er stigmatisert i relativt stor grad i det norske samfunnet.

Migrantene etterlyste i større grad enn andre informanter sosiale møteplasser hvor folk kunne lære om hverandre og bli kjent med hverandre på tvers av kulturelle og andre skillelinjer. De var særlig opptatt av barn og unge, utdanning og tilbud til ungdom. Romsåsdagene og andre kulturelle begivenheter hvor folk møtes på tvers av alder, kjønn og bakgrunn ble framhevet som noe de ønsket mer av.

Det kan virke som den litt landsbyaktige følelsen som mange etnisk norske opplever på Romsås, ikke gjelder migranter i like stor grad. De har et annerledes sosialt handlingsmønster. Blant annet drar de hyppig til sentrum, fordi det ikke finnes moske på Romsås. De handler også i sentrum, og treffer andre der. Svært mange av muslimene – omtrent fire femtedeler, framhever ønske om moske.

Da trenger de ikke reise til sentrum, og vil bruke Romsås mer aktivt, i følge dem selv. En del av migrantene gir uttrykk for at de synes det er urettferdig at det bare finnes en kirke på Romsås, når det er så mange ulike trosretninger der. Veldig mange skjønner ikke hvorfor de ikke lenger har noe lokale til moske. En jente på 15 år uttrykker dette i klartekst: ”Hvorfor er det bare kirke her... Det er urettferdig at det ikke er synagoge eller moske også, når det bor så mange forskjellige folk her. Alle burte ha et sånt sted å gå til hvis de trenger det!”

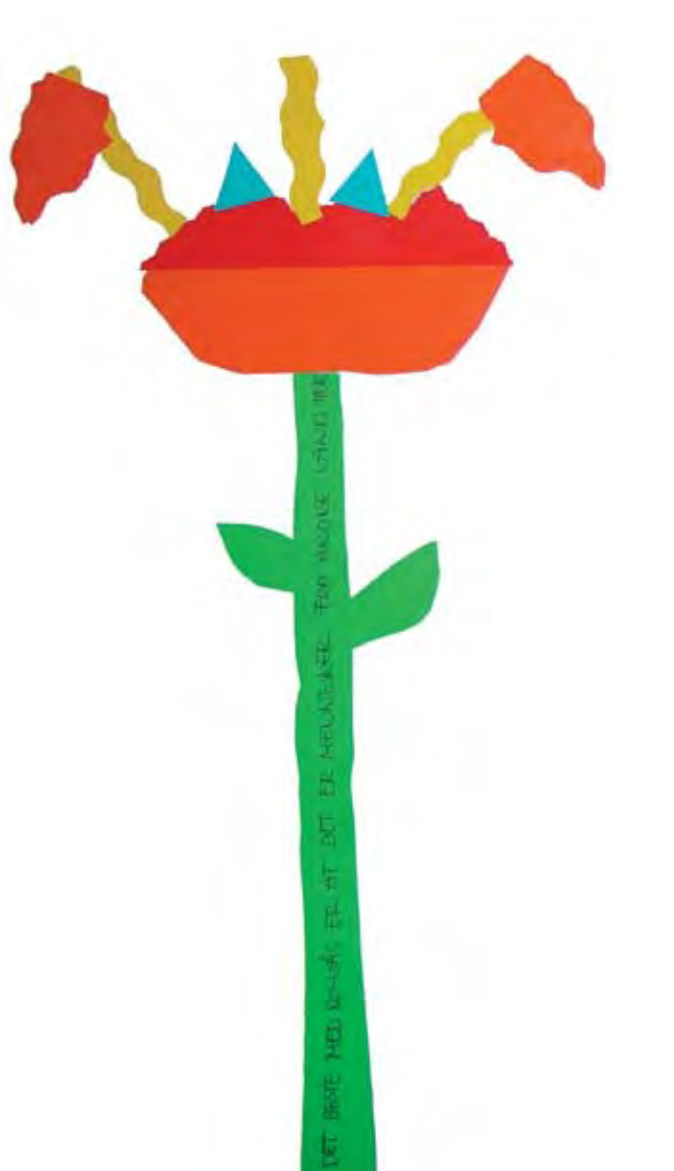
Oppsummering - Det multikulturelle som ressurs og utfordring:

I St.meld. nr. 17 (1996–97) Om innvandring og det flerkulturelle Norge heter det at alle skal ha like rettigheter til deltakelse og innflytelse, kulturell utfoldelse og praktisering av religiøs tro i et flerkulturelt samfunn.

Meldingen bygger på at dette er grunnleggende prinsipper for å kunne råde over egen livssituasjon og kunne påvirke samfunnsforhold. Deltakelse i organisasjons- og kulturliv, både i politiske og frivillige organisasjoner og i offentlige råd og utvalg, gir innsikt i spilleregler og beslutningsprosedyrer. Meldingen slår fast at kultur skal være et viktig virkemiddel for integrering i samfunnet. At barn og unge deltar i sosiale aktiviteter, foreninger og organisasjoner, bidrar til en positiv og likeverdig oppvekst.

Migranter er økende gruppe på Romsås, Hvis man skal ivareta føringene fra stortingsmelding, må man imøtekomme denne gruppens behov – kanskje i større grad enn andre i en periode. Det viktigste er å få lokaler til en moske. Dette har flere fordeler; synliggjøring og ufarliggjøring av ”De andre” for en del av de etnisk norske. Muslimer på Romsås vil i følge vårt materiale i større grad bruke Romsås aktivt, også i andre settinger enn moskeen, fordi de ikke lenger må til sentrum for å gå i moske.

Det bør være flere møtesteder, gjerne restauranter og kafeer. Et par av de mannlige informantene i denne gruppa ville gjerne starte butikk på senteret, men husleia er for dyr. Det finnes flere meget oppegående migranter på Romsås voksenopplæring, både kvinner og menn, som kan – og vil – være bruyggere.

Oppsummering og anbefalinger:

Det er lite tilsig av mennesker på Romsås, men det er en utskifting i retning av at de ressurssterke flytter ut. Dette formuleres som en problemstilling av flere - både på SWOT-gruppen med tjenesteytere, og blant beboere. Samtidig uttrykkes det bekymring for at det blir dyrere å bo på Romsås. Det er også en klar tendens blant informantene i materialet, i forhold til hva slags folk som ikke bor på Romsås: ”Her bor det ikke rikinger og folk med høy utdanning”. Nå er det ikke noe poeng i seg selv at det skal bo rikinger på Romsås, men det er et poeng å ha en viss balanse i nivå på utdanning, inntekt og i andre sosiodemografiske faktorer i et lokalsamfunn.

Det er få boliger for riktig store familier. Å tiltrekke seg og beholde store familier finnes det kun en løsning på: utbygging på Romsås med annen type boliger: eksempelvis rekkehus, flermannsboliger.

Styring av kommunikasjon og kulturelle strømninger:

Den klare fysiske inndelingen, i kombinasjon med ulike normer og verdsett, kan sies å bidra til at Romsås både er svært sammensveiset som ide, og til dels i praksis, men at sammensveisingen er segmentær, eller bestående av parallelle enheter, med liten grad av kontakt mellom en del av disse enhetene. Denne ideen og tendensen forsterkes antakelig av manglende møteplasser. Med utgangspunkt i datamaterialet er det vår påstand om at det er få krysningspunkter som berører ”alle” på Romsås per i dag. Omtrent alle informantene framhever behov for møtesteder av ulik art – alt fra benker via fritidsklubb, moske til kaffebar og Mc Donalds blir nevnt. Dette er et svært viktig område å ta tak i.

Til tross for manglende møteplasser fysisk på Romsås, beskriver omtrent samtlige informanter et tett samhold, men stort sett innen ulike sosiale og kulturelle ”sfærer”. Det er vår påstand at Romsås har en stor utfordring med hensyn til kommunikasjon mellom ulike segmenter av befolkningen og utad. Det finnes svært mange ulike sosiale strukturer, avhengig av alder, kjønn, etnisk og religiøs tilhørighet. Hvis man ønsker en mer helhetlig opplevelse av Romsås for de som bor der, med samhold på tvers av skillelinjer, uten fordommer, dårlig kommunikasjon, frykt og avstand mellom ulike grupper, må de være synlige for hverandre i positiv forstand. For at dette igjen skal være mulig, trengs det mange flere møteplasser på Romsås, av forskjellig art.

Vi skal her forsøke å belyse våre påstander ved å se på kultur som strømninger. I Kultur betraktes her som:

1. Normer, verdier i samfunnet,
2. Uttryksformer for disse i dagliglivet, og
3. flyten av 1 og 2. i samfunnet, såkalt sosiokulturelle strømninger. (“Cultural Complexity” Hannerz 1987).

Vi skal her konsentrere oss om de kulturelle strømningene.

Disse strømningene flyter ikke tilfeldig, det vil si at mennesker eksponeres for ulike kulturelle strømninger, avhengig av for eksempel sitt sosiale nettverk. I praksis betyr dette at ungdom på Romsås eksponeres for en del andre normer, verdier og sosiale praksis enn f.eks. en mann på åtti år. Dette kommer til uttrykk på flere måter, – for eksempel er eldre mer opptatt av naturen, enn ungdom som vokser opp i drabantbyen i dag. Det er rimelig å anta at de eldre i større grad har blitt eksponert for den ”urnorske” ideen om å nyte naturen og stillheten den byr på i større grad enn ungdom. Ungdom er mer opptatt av det sosiale enn de voksne – antagelig fordi de er i en periode i livet hvor venner er svært viktig for identitetsdannelsen.

I lys av denne måten å se kultur på, kan vi si at det på Romsås er mange ulike strømninger som flyter på kryss og tvers, men relativt få felles kulturelle strømninger som alle beboere eksponeres for, og få berøringspunkter mellom mange av de strømningene som finnes. Dette har som vi har sett, sammenheng med flere ting, både fysiske forhold – for eksempel manglende benker og møteplasser og lite kommunikasjon mellom ulike grupperinger av folk, - og sosiale strukturer som eksisterer på Romsås. Borettslagene har for eksempel sin egen strukturs indre logikk, som er svært klar for de fleste av de etnisk norske informantene, men ikke for så mange av migrantene. Migrantene på sin side, lever i større grad sitt liv knyttet til andre steder enn Romsås, og blir i mindre grad eksponert for normen om dugnadsånd og frivillighet, på samme måte som de gamle Romsåsentusiastene har blitt. Eksempelvis vet vi bare om et borettslag hvor det faktisk er migranter representert i styret (se styresammensetninger på borettslagenes websider).

Vi mener det er nødvendig med flere felles strømninger, og flere krysningspunkter. I og med at kulturelle strømninger ikke flyter tilfeldig, kan vi tenke oss at de til en viss grad kan styres. Det er mulig få eksponert folk på Romsås i større grad for ”de andre” – det vil si andre folk på Romsås som de ikke omgås - for å bygge ned fordommer og feilaktige forestillinger om andre mennesker. Romsåsfolk har svært sterk Romsåsidentitet og fellesskapsfølelse - selv om det er segmentert og til dels et forestilt fellesskap. Dette er et godt utgangspunkt for å bygge videre på ideen om Romsås som et sted der ”alle er brødre”, slik at flere føler seg inkludert og får muligheten til å delta i lokalsamfunnet. For å få til dette, må det tilrettelegges for flere møtesteder – ikke kommersielle, men sosiale møteplasser, hvor folk eksponeres for hverandre.

Videre bør det jobbes med kommunikasjon mellom ulike grupper; på mange nivåer. Det kan virke som det dårlige omdømmet Romsås som helhet har hos utenforstående, ”smitter over” på Romsåsfolk selv, eksemplifisert i det at skolene har et dårligere omdømme blant de som ikke har barna sine der, enn de som faktisk har barn på skolene. Kommunikasjon er et viktig redskap også for å bygge ned fordommer og øke folks forståelse for hverandres liv.

INNSPILL TIL EN HANDLINGSPLAN:

Samtaler med befolkningen viser at er det noen emner som mange er opptatt av. Det gjelder behovet for flere møtesteder, mer aktivitet og tilbud på senteret, behovet for trygghet (savnet etter politi-posten som ble lagt ned 2003 er stort), og skolen som møtested. På grunnlag av innsamlet data fra befolkningen anser vi det derfor som viktig at disse emnene blir vurdert i en tiltaksplan for å møte befolkningens ulike ønsker og behov. Vi har sammenfattet en del av de mest berørte tiltakene i dette avsnittet. Flere av forslagene er videreutvikling av tiltak som allerede er igangsatt.

5.1. Innspill til utvikling av møtesteder

A. Møtesteder boligun/boretsslagsnivå

Borettslaget, borettslagenes grendehus, nærbutikker med enkel servering og helårs benker

B. Møtesteder knyttet til idretten

Gode klubb og treningslokaler for ulike deler av idrettsmiljøet

C. Møtesteder av religiøs karakter

Moske og økumenisk senter

D. Møtesteder for ungdom

Aktiviteter etter skoletid og fritidsklubben

A. Boligtun/boretsslagsnivå

BORETTSLAG

Mange av de norske dugnadsentusiastene vi møtte påpekte at deltagelse i borettslagenes aktiviteter var en av de beste måtene å integrere og bli bedre kjent med nye naboer på. Migrantene utrykte usikkerhet for hva som ble forventet av dem i slike fremmede situasjoner. En migrant sa også rett ut, at i hans kultur var deltagelse i ulønnet arbeid av denne typen (rydding av søppel og vedlikehold), sammen med “fremmede” utelukket og under hans verdighet. Flere av de Romsåsveteranene vi har intervjuet bekrefter at det er en stor utfordring å få migranter med i borettslagenes styre og stell, dugnader og rydding slik som etniske nordmenn ønsker og er vant til.

En informant påpekte at det også kan være medbrakte kulturkonflikter mellom ulike befolknings-grupper som etnisk norske ikke kjenner til, som gjør det vanskelig for enkelte befolkningsgrupper å delta i frivillig arbeid sammen. Manglende vilje eller interesse for deltakelse behøver ikke nødvendigvis å ha noe med borettslagene å gjøre.

Informasjon om hvordan man kan bidra i dugnader, organisering av borettslag
Invitasjoner til aktiviteter og arrangement bør være utarbeidet på flere språk
for å fremme forståelse og fellesskapsfølelse hos alle beboerne.

KURSLOKALER/GRENDEHUSENE

Borettslagenes ”Grendehus” leies ut i selskapssammenheng til beboerne, men burde ha muligheter i seg til å leies ut mer jevnlig til kurs/foreninger ol, til glede for både voksne og ungdom/barn. Dette burde taes opp som en mulighet på borettslagsmøter.

ENKEL KAFÉDRIFT I TILKNYTTNING TIL NÆRBUTIKK

Mange informanter etterlyser nøytrale møteplasser, hvor de kan møte andre enn de allerede kjenner

fra før. I flg intervjuuskjemaene møtes de fleste hjemme hos hverandre, selv om de ønsker å kunne gå mer ut blant folk.

Det er to nærbutikker i borettslagene i dag. Begge er flittig besøkt og er blitt et naturlig samlings-punkt for folk i de nærmeste borettslagene. Det finnes noen benker utenfor den ene butikken, som folk bruker for å få seg en prat med naboene. En enkel kafé i tilknytting til nærbutikkene, kan oppfylle ønske om en uformell møteplass for mange aldersgrupper.

HELÅRSBENKER

Benker som kan stå ute hele året er et uttalt ønske fra den voksne/eldre delen av befolkningen. Romsås har mange gangveier samt naturskjønne steder som Svarttjern og Humleby. Mange godt voksne ønsker seg steder å sitte ned for å ta en uformell prat med tilfeldig forbipasserende.

B. Møtesteder knyttet til idretten

ORGANISERTE FRITIDSAKTIVITETER FOR VOKSNE

Mange voksne (fra 20-65 år) etterlyser organisert fysisk aktivitet for den voksne delen av befolkningen. De fysiske inneaktivitetene som befolkningen ønsker seg er blant annet turn, dans, data, matlagnings-kurs og basketball.

Skolene har lokaler som kan lånes ut etter skoletid til slike aktiviteter. Vi tror muligheten for å bruke skolenes lokaler også til voksne kan være bra for miljøet og for skolenes omdømme på Romsås. Utfordringen for å få slike aktiviteter til å fungere over tid, blir da organisering av trenere.

SVØMMEHALLEN

Muslimske kvinner ønsker lukket kvinnetid på svømmehallen, samt begrenset innsyn gjennom vinduene. Enkelte menn med minoritetsbakgrunn har etterspurt svømmeundervisning for voksne. Barn ønsker kveldsåpent bad for å kunne gå i svømmehallen med foreldre etter foreldrenes arbeids-tid. Treningssenter på senteret er et sterkt ønske fra alle mellom 15 år og opp til pensjonist alder.

NY KUNSTGRESSBANE

Veldig mange ungdommer ønsker seg enda en ny kunstgressbane på Bjøråsen pga stor pågang på Humleby og dette er nå lagt inn i Oslobudsjettet for 2008.

C. Møtesteder av religiøs karakter

IKKE KRISTENT GUDSHUS

Det er mange trosretninger samlet på Romsås. Utenom den protestantiske kirke må alle bevege seg ut av Romsås for å komme til sitt eget Gudshus. Mange av de muslimske beboerne vi har hatt kontakt med (fra 14 år og oppover), etterlyser en moske. Beboerne er i utgangspunktet mest interessert i å få sitt gudshus et eller annet sted nær hjemmet men har ikke definert noe ønske om et spesielt sted på Romsås.

ØKUMENISK SENTER

Vi foreslår at det kan bygges en moske/tempel evt et økumenisk senter i tilknytting til der kirken står i dag.

D. Møtesteder for barn/ungdom

Barn og ungdom etterlyser flere møtesteder enn de som eksisterer i dag.

FRITIDSKLUBBEN

Romsås fritidssenter er et kommunalt tilbud til barn og unge i alderen 7 til 18 år. Tirsdag og fredag fra kl. 18.00 til 22.30, er det ungdomsklubb (13-18 år) og onsdager er det juniorklubb (7 – 13 år) fra kl. 17.30 til 21.00.

I følge bydelens nettsider tilbys en del faste aktiviteter: Diskotek, konkurranser, lage/spise mat, hobby-verksted, playstation, spill, internett, bordtennis, biljard, innebandy, foozball, tv-rom, puterom og bandrom. I tillegg til følgende gruppeaktiviteter: Teater, hudpleiekurs, filmgruppe, biljardkurs, jente-gruppe og dansegruppe.

Juniorklubben er mer populær enn ungdomsklubben. Gjennomsnittlig besøker mellom 60 og 90 barn i alderen 7-13 år, juniorklubben hver onsdag. Ungdomsklubben har gjennomsnittlig besøk av ca 30 ungdommer på tirsdag og fredager.

Det er ca 940 barn/ungdom i skolepliktig alder på Romsås, i flg antall elever på skolene. Noen få av disse er under 7 år, men de fleste av disse 940 elevene er i målgruppen for å benytte fritidsklubben, men gjør det ikke. I våre intervjuer med barn var det noen som var veldig entusiastiske i forhold til “klubben”. Dette gjaldt juniorklubb barna som tilbys klubb en dag i uken. Ungdommene fortalte oss at ungdomsklubben er lite populært pga av for få datamaskiner og for få bordtennisbord ol. det blir derfor mye ventetid. “Å sitte på et bord å slenge med beina mens jeg venter, kan jeg gjøre hvor-som-helst”, sa en jente, 15 år fra Bjøråsen. Vi mener at Fritidsklubben bør få utvidet åpningstid og prøve ut ulike aktiviteter for å bli mer attraktiv for ungdom som ikke deltar i andre, organiserte aktiviteter. Bydelen kan vurdere å tenke et helt nytt “Fritidsklubb” konsept sammen med ungdommen og se om det allerede finnes gode ideer i miljøet i dag.

IDRETT

Basketball er populært blant både gutter og jenter fra 14 år og oppover, trenere etterlyses. Et trenings-senter på senteret er høyt oppe på ønskelisten hos ungdommen, det vil (i flg samtale med Nautilus) komme i tilknytting til Nautilus sin overtakelse av svømmehallen. En ny kunstgressbane på Bjøråsen ønskes også velkommen. Skate-rampen ovenfor Humleby forfaller og brukes som tilholdssted for blant andre dopmisbrukere. Interessen for skating er til stede både hos gutter og jenter i følge samtaler vi har hatt på Bjøråsen ungdomsskole.

Svømmehallen er ikke så mye i bruk som tidligere på grunn av utrygghet hos barna etter drukningsulykken 2006. Det vil muligens hjelpe når svømmehallen blir åpen på tidspunkter hvor foreldrene er ferdig på arbeid og kan være med barna sine.

KULTUR

Det er stor etterspørsel etter flere kulturelle aktiviteter for barn og ungdom innen dans, musikk, teater, malingskurs, PC-kurs, filmklubb ol. Lokaler på skolene er tilgjengelig og det er mulig å finne instruktører i flg våre informanter på skolene, men ressursene er visstnok ikke store nok i forhold til det mangfold av behov/interesser barn og ungdom på Romsås har.

Alle vi har vært i kontakt, uansett alder er opptatt av hva som skal skje på senteret i framtiden. Barn og ungdom er spesielt opptatt av det sosiale når de vurderer hva som er best på Romsås og informanter i alle aldre understreker mangelen på møtesteder på tvers av kultur og alder. Det ligger godt til rette for å etablere et flerkulturelt, utvidet bibliotekskonsept i senteret, med bok/internettkafé med utenland-ske aviser, flerkulturell bok, film og musikk utleie, leksehjelp for ungdomsskolen, voksenopplæringskurs etc.

Et slikt Lærested/kulturhus i Romsås senter vil kunne bli et møtested for hele befolkningen, uansett etnisk opprinnelse, alder eller kjønn, og gi barn og ungdom på Romsås et trygt tilholdssted med voksen/eldre kontakt. Ungdom forteller at de ønsker seg et ”trendy sted” å være sammen uten å være organ-isert aktive, eks en rimelig kaffebar. Kanskje ungdom kan drive et sted selv, til selvkost, hvis de får låne lokaler? Noen muslimske jenter vi snakket med i Vogna ønsket seg en Jentekafé. Det er i løpet av prosessen blitt opprettet en slik Jentekafé på Tiurleiken skole.

Vi anbefaler at det vurderes å se om det er flere ressurser å fordele til organiserte ungdomsaktiviteter på Romsås. Denne delen av befolkningen er i en viktig utviklingsfase og flere i alderen 14 år og opp-over uttaler at de har for lite å ta seg til på Romsås og søker ut.

5.2. Innspill til utviklingsprogram for Romsås senter

Samtlige vi har snakket med (fra 14 år og oppover), ønsker seg mer aktivitet på senteret, som flere butikker, møteplasser, kulturaktiviteter og sosiale tjenester. En voksen beboer var så lei av senteret, slik det står i dag, at han uttalte høylytt at han gjerne så det revet. Det fremkommer av intervjuene at de fleste voksne og barn/ungdom som bruker senteret handler i matvarebutikken og/eller var innom biblioteket.

Varehandelen er meget forandret siden 1970 da Romsås ble bygd. Storsentrene utenfor boligområder vokser på bekostning av nærsentrene. Vi har derfor i stedet sett på muligheten av å utvikle et flerkul-turelt kunnskapsmiljø der det kommersielle er i bakgrunnen. Da har vi tatt utgangspunkt i beboernes etterspørsel etter møteplasser og kulturaktiviteter.

LÆRESTED

Vi foreslår utvidet flerkulturelt bibliotekskonsept som støtter oppunder det som i dag gjøres på skolene under navnet ”Kunnskapsskolen” (side 24 og 26 i informasjonsbrosjyren om Groruddals-satsingen, utgitt av Plankontoret for Groruddalen). Et såkalt ”Lærested” på senteret vil skille seg fra Kunnskapsskolene ved å henvende seg til hele befolkningen og ikke bare barn/ungdom i skolepliktig alder. Lærestedet kan formidle flerkulturell kunnskap og erfaringer gjennom: ordinær bibliotekdrift, men med en ekstraordinær stor samling flerkulturelle bøker, aviser, filmer, musikk ol. De kan også tilby flere foredrags kvelder, fortellerstunder, opplesning, internett/bokkafé og små utstillinger, enkle dans og teaterforestillinger, diverse kurs eks innen språk, matlagning, data etc. Voksenopplæringen og lekseklubber kan også tilknyttes Lærestedet. På denne måten vil flere generasjoner og mennesker med ulik bakgrunn ha mulighet til å møtes i et felles kunnskapsmiljø. Et guds hus for ikke kristne, eks en moske kan evt også stasjoneres her som en del av det flerkulturelle mangfold på senteret.

Et Lærested for alle Romsås´ beboere kan styrke de kulturelle ressursene i familiene på Romsås. Vi tenker oss at aktivitetene skal henvende seg til den flerkulturelle befolkningen på Romsås spesielt,

Riktig og entusiastisk løst vil dette kunne bli et ressurscenter og sosialt samlingspunkt for å styrke skole, kulturutvikling og integrering i hele Groruddalen. Her kan Romsås med sin unike beliggenhet og befolknings-sammensetning ta mål av seg til å bli et “integreringsfyrtårn” og modell for resten av Norge.

TRYGGE ROMSÅS / RESEPSJON PÅ SENTERET

I 2003 ble politiposten på Romsås stengt og politiet har ingen planer om å gjenåpne den. Det personlige kontaktnettet som tjenestemennene over år hadde opparbeidet seg, både i forhold til befolkningen og i forhold til det kommunale tjenesteapparatet, oppleves som totalt borte i følge beboerne. Mange ungdommer og voksne uttrykker at de føler seg til tider mer utrygge etter at politiposten er borte og ønsker et synlig politi tilbake og ikke bare et par vakter på senteret og t-banestasjonen.

For i en viss grad å møte befolkningens behov for tilgjengelige trygghetspersoner i sitt lokalmiljø, foreslår vi en godt synlig resepsjon, lokalisert på senteret. Kommunen kan organisere en stedlig representasjon, som er tilgjengelig for befolkningen. Her kan f. eks. samrådet Romsås Senter som består av EBY, OBY, BBY, KIE og Aberdeen avsette en felles senterleder som koordinerer eiernes interesser og ivaretar kontakten med befolkningen. Beboerne skal kunne henvende seg her om de er utrygge eller ganske enkelt trenger konkret hjelp for eks med å få utbedret belysning på gangveier, eller spørsmål vedr. kommune/bydel tjenester ol. Saker utenfor senterets områder vil da formidles direkte videre til Vaktmestersentralen, (som eies/drives av borettslagene), eller til Frivillighetssentralen. Frivillighetssentralen arbeider med å skape kontakt mellom beboere og formidle frivillig praktisk hjelp til beboere på Romsås.

5.3. Innspill til utvikling av lokal kunnskap og ledelseskapasitet

Flere norsk etniske vi har vært i kontakt med gir uttrykk for at de opplever at det ligger mye makt i borettslagene. Styrene i borettslagene består av få ikke vestlige beboere (i. flg navnlister på styremedlemmer på borettslagenes internettsider). Migranter vi har snakket med bekrefter dette og forteller at all informasjon fra borettslaget kommer på norsk, og ikke alltid er så lett å forstå. Noen synes også det er vanskelig å møte på dugnader med naboer som ikke har vist noen positiv interesse av å bli kjent med dem tidligere, og de kjenner derfor ikke noen fellesskapsfølelse med naboene. Vi anbefaler at det utarbeides informasjon til nyinnflyttede migranter på flere språk eks. urdu, arabisk, engelsk ol. Mulig at deler av en slik informasjon kunne lages så generell at dette materialet kunne brukes på landsbasis av flere borettslag. Informasjonen kan spres via en liten folder i postkassen, samt være tilgjengelig på borettslagenes internettsider. Foruten å gi informasjon om generelle forventninger et borettslag har til sine beboere, forklaring på hvordan borettslagsstyrene virker ol. bør nye beboere oppmuntres til å møte opp på møter, dugnader og være aktivt med i styre for å påvirke sine hjemlige omgivelser. Den mest voksende innflyttningsmassen til Romsås er migrantene (Byggforsk/NIBR rapport 2007, ”Tiltak i tide”). I følge Fafos rapport om Velstand og marginalisering i Oslo 2007 har innvandrerbefolkningen doblet seg siden forrige levekårsundersøkelse i 1993 og mer enn 100 000 personer har nå ikke vestlig bakgrunn. Denne gruppen har vokst fra omkring 10 prosent av befolkningen i 1993 til 20 prosent. Styrene i borettslagene er avhengig av å få med seg disse nye beboerne for å kunne fortsette sitt arbeid, fordi det ellers vi oppstår et “vakuum” med hensyn til ledelseskapasitet i borettslagene. Den demografiske utviklingen på Romsås tyder på dette.

UFORMELLE MAKTSTRUKTURER

Uformelle maktstrukturer kan være vanskelige å spore. Det at vi hadde relativt kort tid på prosjektet, kan være en medvirkende faktor til at vi ikke har fått inn så mye data som forventet vedrørende dette. Det finnes uformelle maktstrukturer i lukkede sosiale lag med få eller ingen av ikke vestlig opprinnelse representert, eks i lokale kjente musikkgrupperinger, styrer i borettslag, hagelag, pensjonistforeninger ol. Dette er potensielle møtesteder for alle, men som fungerer bare for deler av befolkningen i dag. Dette gir ”de som er innenfor” mer makt over hverdagen på Romsås, enn ”de som er utenfor” slike sosiale sammenhenger. Dette er ikke nødvendigvis bevisst diskriminering fra etnisk norske som sitter i slike lag/styrer eller fra migrantene som ikke møter opp når de har anledning. Usikkerhet overfor hverandre kommer tydelig fram som den viktigste faktoren når vi har intervjuet begge parter. Flere nye møtesteder, uten gamle innarbeidede skillelinjer, kan hjelpe til å åpne opp for det flerkulturelle på Romsås. Skolebarn og ungdom har klart å bli ”fargeblinde” ved å ha skolen som en felles smeltedigel. En jente på Bjøråsen sa at hun syntes synd på de gamle romsåsingene som har bodd her siden 70-åra som ikke kjenner halvparten av de som bor i oppgangen av redsel for det fremmedkulturelle, ”- åsså blir ém så grinete a´det!”

”Døm sier alltid at det skal skje no´men det skjer aldri- og nå begynner jeg å bli utålmodig!”

(dame 84 år). Avslutningsvis vil vi gjerne komme med en vennlig, men en typisk ”rett fra levra” hilsen fra folk vi har snakket med på Romsås til dere som av beboere blir kalt: ”dem-som-styrer-og-steller”.

”Nå er vi lei av å bli intervjuet og spurt anna hvert år hva vi har behov for, hva vi ønsker oss eller hva som kan bli bedre på Romsås”, uten at det kommer noe konkret ut a´det! Det er som å skrive ønskeliste til julenissen hvert år og vente på julaften uten at gavene kommer. Vi på Romsås har slutta å tru på julenissen, -og vi lurar på om julenissen har slutta å tru på oss?” (mann ca 50 år).

LITTERATUR OG KILDEHENVISNINGER:

- Groruddalen, En reiseskildring. *Forfatter Øyvind Holen*
- Stil og språk i klassereisens tid. *Forfatter Per Petterson*
- Mitt liv som Ola Noman. *Forfatter: Noman Mubashir*
- Forsøk på å beskrive det ugjennomtrengelige. *Forfatter: Dag Solstad*
- “Drabantbyen” Fremtid for fortid
Utgiver: Fortidsminneforeningen, Oslo Akershus og Oslo kommune, byarkivet
- “Mangfold i nærmiljøet”. *Forfatter: Gunnhild Aakervik*
- Utdrag av hovedfagsoppgave UIO: “Boliger i Oslo” OBOS fra 1930-tallet til 1980-tallet (Orremyr 1972)
Forfatter: Anne-Kristine Kronborg
- Kulturminneatlas for Groruddalen
- “Den flerkulturelle byen, etnisk mangfold og nyskaping” Sluttrapport, Oslo kommune.
Byrådsavdeling for barn og utdanning
- Globalization, 2003 *Forfatter: Thomas Hylland Eriksen*
- “Gjør døren høy - gjør porten vid” Om kultur og konflikter. Norges Kommunal- og sosialhøgskole, Oslo.
Forfatter: Naushad Ali Qureshi
- Kommunedelplan for torg og møteplasser, høringsutkast *Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten. Avdeling for Byutvikling*
- Info-brosjyre om Groruddalssatsingen
Utgiver: Plankontoret for Groruddalen
- FAFO rapport, “Velstand og marginalisering i Oslo, 2007
- Jubileumbok om OBOS; OBOS´ historie
Utgiver OBOS, forfatter: Bjørn Bjørnsen
- ”Tiltak i tide”, Muligheter og utfordringer for Groruddalen, 2006
Utarbeidet i samarbeid mellom forskere på Byggforsk og NIBR, og med Plankontoret for Groruddalen

- Statistisk sentralbyrå; div. statistikker.
- Samfunnsspeilet/Statistisk sentralbyrå, artikler, notater
- Hovedfagoppgave 1998, “Jeg tenker Norske tanker” - et studie av ungdom med migrasjonsbakgrunn i Oslo UIO 1998.
Forfatter: Celine Blom
- Stortingsmelding 17, 1996-97, - Om innvandring og det flerkulturelle Norge. Utdrag vedr. folkebibliotek
- HåndbokK 2003, En veileder i arbeidet med flyktninger, asyl-søkere og innvandrere *Utgiver: UDI, 2003*
- NOVA Rapport 16/06 Fattige innvandrerbarn
Forfatter: Tormod Øia, Anne Skevik Grødem og Olve Krange
- NOVA Rapport 10/06, rapport basert på “Ung i Norge” undersøkelserne 2002-1092 *Forfatter: Åse Strandbu*
- NOVA Rapport 15/03 Minoritetsspråklig ungdom i skolen Reproduksjon av ulikheter i sosial mobilitet
Forfatter: Anders Bakken
- Delrapport i bibliotekutredningen 2006, Bibliotekene og det flerkulturelle Norge. *Forfatter: Robert Vaagan, dr. philos, og førsteamanuensis ved Høgskolen i Oslo*
- Cultural Complexity. University Press, Stanford 1987.
Forfatter: Ulf Hannerz
- Artikkel i Akers Avis, Groruddalen. 2006
“Barn fra åpen barnehage...” *Journalist: Ida Th. Lindvall*

Elektroniske dokumenter
<http://www.erdether.no/>
<http://www.obos.no/default.aspx?did=9224296> div. artikkler
<http://www.groruddalen.no/> Div. Romsås artikkler
<http://www.torgrimeggen.no/Essays/drabantby.htm>
<http://www.byggaktuelt.no/content.asp?contentid=955>
<http://forbruker.no/bolig/boligmarkedet/article1320249.ece>
<http://www.lokalavisen.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20070927/NYHETER/709270023>
http://www.nbbl.no/include/default_template.asp?Table=Article&Key=42754